

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Narva kolledž

Õppekava „Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas“

Janne Kübar, Sille Hurt

**6–7AASTASTE LASTE SOTSIAALSETE OSKUSTE
ARENGU TASEME VÕRDUS, PROJEKTÕPPE- JA HEA
ALGUSE ÕPPEMETOODIKAT RAKENDATAVATES
RÜHMADES**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Eelkoolipedagoogika nooremlektor Lehte Tuuling, MA

Narva 2025

Oleme töö koostanud iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kasutatud kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Janne Kübar ja Sille Hurt

Allkirjastatud digitaalselt

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemisel

Meie, Janne Kübar, (sünnikuupäev: 07.04.1980) ja Sille Hurt (sünnikuupäev: 11.08.1973)

1. anname Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) meie loodud teose „6–7aastaste laste sotsiaalsete oskuste arengu taseme võrdlus, Projektõppe- ja Hea Alguse õppemethodikat rakendatavates rühmades“, mille juhendaja on Lehte Tuuling, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Anname Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonnas, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autoritele viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Oleme teadlikud, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autoritele.
4. Kinnitame, et lihtlitsentsi andmisega ei riku me teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Janne Kübar ja Sille Hurt

19.04.2025

SUMMARY

The topic of the bachelor's thesis is "A Comparison of Social Skills Development Levels of 6–7-Year-Old Children in Groups Implementing the Project-Based Learning Method and the Step-by-Step Program". The thesis is 76 pages long and during the preparation of the research, 38 literature sources were utilized, including 12 foreign articles, which were published between 2014-2024. In exceptional cases, earlier publications have been included in the thesis if they contained relevant information.

The research aims to map and compare the levels of social development in children participating in groups that implement the Project-Based Learning Method and the Step-by-Step Program. To achieve the objectives of this thesis, the following research questions were posed:

1. How does the Project-Based Learning Method and the Step-by-Step Program support the social skill development in children?
2. How is the level of children's social development assessed in groups implementing the Project-Based Learning Method and the Step-by-Step Program?

The authors of the bachelor's thesis chose a combined research method as the methodology. The game "Reis mööda põnevaid teid", created by Kristi Kirbits, was used to assess children's social skills. In addition, interviews were conducted among the teachers. 31 children in the Step-by-Step Program group and 25 children in the Project-Based Learning Method group participated in the educational game. The interview was conducted with a total of 5 teachers, of whom three represented Project-Based Learning Method and two represented Step by Step Program.

The national curriculum for preschool education outlines the expected social skills for 6-7-year-old children, which include the ability to communicate with others, perceive both oneself and the partner, adopt socially accepted practices, and adhere to ethical beliefs. The OECD International early childhood education and children's well-being survey IELS 2018 found that some children in Estonia do not acquire the necessary social skills naturally and require targeted developmental activities for this purpose (Talts, 2018, 25. mai). Results of this bachelor's thesis also show that regardless of whether Step by Step Program or Project Based Learning Method is used, the social development is very individual and faster in some children. There are children who need support in developing various social skills by using different exercises and methods. Although the approaches of the two teaching methods are

somewhat different, the final result of social skills games with children remained at the same level for the representatives of both learning methods. The biggest differences between the two teaching methodologies were that the Step-by-Step Program's methodology supports the children of the more modest and helps them gradually blend into the larger social group, whereas Project-Based Learning Method focuses on the individuality of each child, letting them do the individual research, planning and discussion as much as possible.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	8
1. LASTE SOTSIAALSETE OSKUSTE ARENDAMINE ERINEVATE PEDAGOOGILISTE LÄHENEMISTE KAUDU: HEA ALGUSE JA PROJEKTÖPPE METOODIKAD	10
1.1. Lapse sotsiaalse arengu üldine ülevaade ja sotsiaalsete oskuste arengu mõjutegurid	11
1.2. Projektõppe ja Hea Alguse metoodikate teoreetilised lähekohad	13
1.3. Projektõppe metoodika ja selle roll laste sotsiaalsete oskuste kujundamisel: näited ja uurimused	14
1.4. Hea Alguse metoodika ja selle roll laste sotsiaalsete oskuste kujundamisel: näited ja uurimused	16
2. UURIMISTÖÖ METOODIKA	19
2.1. Uurimistöö eesmärk ja küsimused	19
2.2. Uurimistöö meetodi valik ja kirjeldus	19
2.3. Uurimistöö protsessi kirjeldus	22
2.4. Valimi kirjeldus	24
3. UURIMISTULEMUSTE ANALÜÜS	26
3.1. Õppemängu tulemused ja analüüs 6–7aastaste laste sotsiaalsete oskuste kohta Projektõppe ja Hea Alguse metoodikat kasutatavates rühmades	26
3.2. Projektõppe ja Hea Alguse metoodikat rakendavate rühmade õpetajate intervjuu tulemused ja analüüs	29
ARUTELU	39
KOKKUVÕTE	43
KASUTATUD KIRJANDUS	47
LISAD	51
Lisa 1. Intervjuu küsimused lasteaiaõpetajale	51
Lisa 2. Intervjueeritavate õpetajate koodid	53
Lisa 3. Lapsevanemate teavitamine ja nõusolekute saamine	54
Lisa 4. Vaatlusleht. Mäng 6–7aastaste laste sotsiaalsete oskuste hindamiseks „Reis mööda põnevaid teid“	55
Lisa 5. ERITEE. Erinevad inimesed võrdlemiseks iseendaga	56

Lisa 6. HEATEE. Tööleht hindamaks lapse oskust eristada head ja halba ning oskus kuulata õpetaja antud juhtnöore	59
Lisa 7. SÕBRATEE. Tööleht, mis annab võimaluse hinnata lapse oskust teha koostööd, otsida kontakti kaaslastega ning olla aktiivne suhtleja	61
Lisa 8. SORDITEE. Pildid sorteerimiseks	62
Lisa 9. ABITEE. Pildid abivajajatest	67
Lisa 10. PÕHJUSETEE. Põhjuse ja tagajärje vahelise seose leidmise pildid	70
Lisa 11. TUNNETETEE. Pildid erinevate emotsioonidega	73

SISSEJUHATUS

Koolieelsed aastad kujutavad endast kriitilist aega, millal tuleb lapsel aidata arendada kooliks vajalikke oskusi, sealhulgas sotsiaalseid oskusi. Frogner, L., Hellfeldta, K. jt (2021) seadsid enda teadustöö eesmärgiks uurida sotsiaalsete oskuste arengut varajases lapsepõlves, sellega seotud näitajaid ning nende mõju hilisemale akadeemilisele edukusele. Uuringu tulemused näitasid, et stabiilselt madalad sotsiaalsed oskused omasid akadeemilisele tulemuslikkusele negatiivset mõju, samas kui hästi arenenud sotsiaalsed oskused mõjutasid eelkooli õppeedukust positiivselt. Antud uurimistöö põhjal võib väita, et paremate sotsiaalsete oskustega lapsed saavutavad koolis paremaid akadeemilisi tulemusi.

Li, Y., Coplan, R. J., Wang jt (2016) uurisid Hiinas, kuidas mõjutavad tagasihoidlikke lapsi sihipäraselt juhendatud mängud ja sotsiaalsetele oskustele tähelepanu pööramine laste enesekindlusele. Programmi raames osalesid lapsed sotsiaalsete oskuste harjutustes ja juhendatud mängutegevustes, mis toetasid nende julgustamist eakaaslastega suhelda. Uuringu tulemused näitasid, et programm aitas tagasihoidlikel lastel arendada paremaid suhtlemisoskusi ja vähendas nende ärevust sotsiaalsetes olukordades. Lapsed hakkasid enesekindlamalt osalema grupitegevustes ning tundsid end eakaaslaste seas mugavamalt. Uuring kinnitas, et varajane sekkumine ja sotsiaalsete oskuste arendamine juhendatud mängu kaudu võib olla tõhus meetod, et toetada sotsiaalselt tagasihoidlike laste arengut ja vähendada nende häbelikkust.

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008) kohaselt on 6–7 aastaste laste üks eeldatav üldoskus sotsiaalsed oskused, mille all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavad ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest. Eesti lasteaedades kasutatakse õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel erinevaid pedagoogilisi lähenemisviise ja oluline on uurida, kuidas on nende rakendamisel toetatud laste areng. Laste sotsiaalne areng toimub õppimise kaudu. Lapse sotsiaalsele arengule aitab kaasa eakaaslastega suhtlemine ja iseseisvalt enda ümbritseva uurimine. Samuti on väga oluline, et last toetaks täiskasvanu, kes oskab last ka vajadusel juhendada ja suunata. (Kikas, 2008, lk 69) Bakalaureusetöö uurimisprobleemi kinnitab OECD rahvusvahelise alushariduse ja laste heaolu uuring IELS 2018, mille tulemustest Eestis tuli välja, et osad lapsed ei omanda vajalikke sotsiaalseid oskusi loomulikul teel ning

vajavad sihipäraseid arendavaid tegevusi selleks, et saada hakkama õppimise, suhete loomisega ja teiste vajaduste märkamisega. (Talts, 2018, 25. mai)

Käesoleva uurimistöö eesmärk on kaardistada ja võrrelda laste sotsiaalse arengu taset Projektõppe ja Hea Alguse metoodikat kasutanud rühmades.

Uurimisküsimused, millele bakalaureusetöös vastuseid otsitakse:

- Kuidas toetavad Projektõppe ja Hea Alguse metoodikad laste sotsiaalsete oskuste arengut?
- Kuidas hinnatakse laste sotsiaalse arengu taset Projektõppe ja Hea Alguse metoodikat rakendades?

Bakalaureusetöö koosneb kolmest osast. Teoreetilised lähtekohad annavad ülevaate teema käsitlemise aluseks olevatest teooriatest ja pedagoogilistest põhimõtetest. Antud bakalaureusetöös on kasutatud erinevaid teooriad, mis toetavad nii Hea Alguse kui ka Projektõppe metoodikaid. Lev Vögotski nimetas 1978. aastal last sotsiaalselt mõjutavat nähtust lähima arengu tsooniks. See teooria selgitab lapse sotsiaalset arengut kujundavat keskkonda, mida toetavad ja arendavad teda ümbritsevad täiskasvanud. Last ümbritsevad täiskasvanud tagavad, et lapsel oleks piisavalt väljakutseid, mis ei käiks lapsele liialt üle jõu. Täiskasvanu roll on last vastavalt vajadustele toetada ja suunata. (Gleitman, Gross & Reisberg, 2014, lk 671) John Dewey Progressiivne hariduse ja kogemusliku õppimise teooria väidab, et inimese enda seest tulev huvi ja probleemi lahenduste otsimine paneb tegutsema ja viib lõpuks eesmärgini. Dewey teooria järgi on õppimine pidev protsess, mis peaks toimuma läbi aktiivse koostöö ja kogemuste omandamise. (Krull, 2018, lk 162-163, 323). Teises peatükis kirjeldatakse uurimistöö läbiviimise põhimõtteid. Valimiks on Kadrina lasteaed Sipsiku ja Rakvere Rohuaia lasteaia 6–7 aastased lapsed ja nende õpetajad. Uurimismeetodiks on kombineeritud uurimisviis. Laste sotsiaalsete oskuste hindamiseks kasutati Kristi Kirbitsa poolt loodud mängu „Reis mööda põnevaid teid”, mis võimaldas jälgida ja hinnata last nii ühises kui ka individuaalsetes tegevustes. Õpetajate puhul kasutati intervjuud, mis võimaldas intervjuueeritavatel ennast paremini väljendada. Kolmas peatükk sisaldab uurimistulemuste kokkuvõtteid ja analüüsi.

1. LASTE SOTSIAALSETE OSKUSTE ARENDAMINE ERINEVATE PEDAGOOGILISTE LÄHENEMISTE KAUDU: HEA ALGUSE JA PROJEKTÕPPE METOODIKAD

Lapse sotsiaalsed oskused kujunevad juba väga varajases eas ning on olulise tähtsusega tema edasisele hakkamasaamisele nii koolis kui ka mujal teda ümbritsevas keskkonnas. Kuna koolieelses eas on suur roll lasteaias laste sotsiaalsete oskuste arendamisel ja toetamisel, siis antud peatükk annab teoreetilise ülevaate Projektõppe ja Hea Alguse õppemetoodikate sotsiaalsete oskuste toetamise vaatenurgast. Mõlemad õppemetoodikad väärtustavad küll lapsekesksust, kuid kuidas seda kõike lapseni viiakse, on erinev.

Tihti aetakse omavahel segi inimeste sotsiaalsus ja sotsiaalsed oskused. Sotsiaalsus on inimestele kaasasündinud üks temperamendi elemente ja sellest tulenevalt on meil soov olla ümbritsetud teistest inimestest. Sotsiaalsed oskused seevastu on õpitavad ja arenevad kogemuste kaudu. Sotsiaalsed oskused on oskus teha kompromisse, lahendada erinevaid probleeme ja mõista teiste inimeste tundeid. (Keltikangas-Järvinen, 2013) Samuti ei pruugi koolieelsete laste sotsiaalsete oskuste areng alati kulgeda ühtlaselt, mis võib põhjustada raskusi teiste lastega suhtlemisel, konfliktide lahendamisel ning koostöös osalemisel (Kikas, 2008, lk 69, 72). Varases koolieas on lapsed siirdumas struktuurilisemas keskkonda, kus sotsiaalsed suhted ja grupidünaamika muutuvad keerukamaks. Piisavate sotsiaalsete oskuste puudumine selles vanuses võib mõjutada nende emotsionaalset heaolu, õpimotivatsiooni ja koolivalmidust. (Prants, 2021, 22. juuli)

Tänapäeva laste lasteaias veedetud päevad on pikemad kui täiskasvanute tööpäevad. Sellest tulenevalt ei ole lasteaed juba ammu koht, kus õpetaja rolliks on ainult faktiliste teadmiste edasiandmine. Lasteaed peaks pakkuma lastele turvalist ja toetavat arengukeskkonda, kus neil on toetava täiskasvanu abil võimalus uurida, avastada, arutleda ja järeldusi teha. Kuna lapsed õpivad matkides, siis saavad nad õppida sellest, mida näevad. Lapse esmastest lapsepõlvkogemustest kujuneb tema minapilt ning oskus ümbritsevat maailma mõista ja selles toime tulla. (Tuuling, 2015)

1.1. Lapse sotsiaalse arengu üldine ülevaade ja sotsiaalsete oskuste arengu mõjutegurid

Juba alla ühe kuu vanused imikud proovivad jäljendada neid ümbritsevaid inimesi ja sellepärast on väga oluline, et lapsi ümbritseksid sotsiaalselt terved täiskasvanud. Täiskasvanu kohus on jälgida, milline keskkond last ümbritseb. On märgatud suurt käitumusliku mõju lastele, kui neid ümbritseb vägivaldne keskkond. Lapsed õpivad jälgides neid ümbritsevaid inimesi ja seejärel üritavad neid matkida. (Gleitman et al., 2014, lk 343,344)

Lapse arengut silmas pidades tuleb arvestada sellega, et laps ei ole lihtsalt sotsiaalsete mõjude vastuvõtja, vaid reguleerib vastavalt tema ealisele valmisolekule ise seda, mida ta soovib omandada. Antud olukorda selgitab hästi Lev Võgotski lähima arengu tsooni teooria. Nimelt on last ümbritsevate täiskasvanute roll hoida last temale lähima arengu tsoonis, aga samaaegselt panustada ka sellele, et lapsel oleks oma tegevustes piisavalt väljakutseid, mis teda arendavad. (Gleitman et al., 2014, lk 671) Lapse kiire sotsiaalne areng ei sõltu nii väga lapsest, vaid hoopis teda ümbritsevate täiskasvanute tagasisidest ja reaktsioonist lapse suunas. Kui last ümbritseb toetav sotsiaalne keskkond, siis võib see lapse oskusi mitmekordistada. Samuti mõjutab positiivne keskkond lapse minapilti ja tema kogemust ümbritseva keskkonna suhtes. (Keltikangas-Järvinen, 2011)

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest (RT I 2008, 23, 152).

6–7 aastaste laste sotsiaalsete oskuste eeldatav tase Kikas (2008, lk 70–71) järgi on:

- võime mõista teiste inimeste tundeid ja mõtteid, aru saada nende vaatenurgast ning teiste seisukohti respektierida;
- oskus luua ja hoida suhteid eakaaslastega;
- oskus teha koostööd;
- oskus suhelda vastassugupoolega;
- valmisolek abistada, jagada.

Han tõi välja enda uurimistöös, et üheks tähtsamaks laste sotsiaalsete oskuste arendamise aspektiks on õpetajate endi sotsiaalsete oskuste arendamine ja erinevate õppeprogrammide loomine õpetajate arenguks. Õpetaja poolsed mõjutegurid arendamiseks laste sotsiaalseid oskuseid tema järgi on:

- laste huvide kaardistamine ja õppetegevuste planeerimisel nendega arvestamine;
- pakkuda lastele tagasiside andmise võimalust läbiviidud tegevustele;
- positiivse käitumise eeskujude lastele;
- õpetaja suunab õppijaid reflekteerima (Han, 2014, lk 173).

Enn Ele järeldas enda magistritöö tulemuste põhjal, et laste sotsiaalsete oskuste arendamiseks on väga oluline ühendada nii lasteaia kui ka perekonna panus. Selgus, et laste sotsiaalsete oskuste kujunemine sõltub tihedast koostööst õpetajate, lapsevanemate ja laste omavaheliste suhete vahel. Last ümbritsevad keskkonnad peaksid pakkuma igale lapsele turvalist ja toetavat arengukeskkonda. Uurimistöös toodi välja, et laste sotsiaalseid oskusi arendavad õpetajate poolsed erinevad grupitööd ja lõimitud õppetegevused, mis soodustavad laste empaatiavõimet, koostööoskust ning teistega arvestamise oskust. Samuti soodustab laste sotsiaalsete oskuste arengut õpetajate ja lapsevanemate koostöö, mille tulemusena saavad mõlemad osapooled toetada lapse individuaalseid erinevusi. (Enn, 2017, lk 23–26)

Bengi Saral ja Ibrahim H. Acar keskendusid oma uurimistöös erinevate suhete mõjule koolieelses eas laste sotsiaalsele arengule: lapsevanema ja lapse suhted, lapsevanemate omavahelised suhted ning õpetaja ja lapse vahelised suhted. Uuring näitas, et tugeva emotsionaalse sidemega lapsevanema-lapse suhe ning harmooniline ja toetav suhe vanemate vahel toetavad lapse sotsiaalsete oskuste arengut. Lapsel arenesid empaatia, enesekontrolli ja koostöövõime oskused. Lisaks selgus, et positiivne õpetaja-lapse suhe on samuti oluline tegur, mis soodustab laste sotsiaalset kompetentsust koolieelses eas. Uurimistöö järeldas, et koolieelses eas olevate laste sotsiaalseks arenguks on vajalik mitmekülgne lähenemine, kus laste sotsiaalsete oskuste arendamisel mängivad olulist rolli nii perekondlikud kui ka pedagoogilised suhted. (Saral & Acar, 2021, lk 856–872)

McWayne, Fantuzzo ja McDermott (2004) uurisid enda uurimistöös laste sotsiaalsete oskuste ja akadeemiliste tulemuste omavahelist seost. Uuriti, kuidas erinevad kompetentsid nagu emotsionaalsus, käitumine ja sotsiaalsed oskused mõjutavad akadeemilist edukust. Uurimistöös tuli välja, et laste akadeemilise edukuse aluseks ei ole ainult kognitiivsed võimed, vaid ka lapse sotsiaalsed- ja eneseregulatsiooni oskused. Uurijad tõid enda uurimistöö tulemustes välja, et heade sotsiaalsete oskustega lapsed olid akadeemilistes tulemustes edukamad, sest nad suutsid paremini keskenduda ja teha teistega koostööd. Uurimistöös kinnitati, et laste sotsiaalsete oskuste arendamine koolieelses eas on väga oluline ja toetab tulevikus laste koolis hakkama saamist.

1.2. Projektõppe ja Hea Alguse metoodikate teoreetilised lähekohad

Hea Alguse metoodika põhineb struktureeritud juhitud tegevustel, kus õpetaja on aktiivne juhendaja ja suunaja. Õppetegevused toimuvad enamasti viies tegevuspesas, mille sisu lähtub temast (Mihkeles, 2014, lk 62). Projektõppes on seevastu õpetaja roll rohkem suunav. Õppimisele keskendutakse läbi teemade, mis pakuvad lastele huvi ning õpirütm on paindlikum ning teadmised tulevad läbi praktiliste kogemuste. (Severin et al., 2014, lk 195) Hea Alguse ja Projektõppe sarnasusena võib välja tuua perede kaasamist. Lapsevanemate rolli peetakse väga tähtsaks ja neile antakse võimalus osaleda lasteaia igapäevastes tegevustes kaasa lüües. (Tallinna Haridusamet, 2024)

Hea Alguse metoodika teoreetilised lähtekohad:

- Lev Võgotski– Sotsiaal-kultuuriline teooria. Võgotski teooria keskendub sotsiaalsetele suhetele, mille keskseks mõisteks on tegevus. Õpetaja või täiskasvanu poolne juhendamine reaalses olukorras ja struktureeritud keskkonnas aitab lapsel arendada ja omandada keerukamaid sotsiokultuurilisi oskusi. (Krull, 2018, lk 56–57)
- Albert Bandura– Sotsiaalne õppimine. Bandura sotsiaalse õppimise teoorias võib märgata seoseid nii Hea Alguse kui ka Projektõppe metoodika rakendamisel. Sotsiaalse õppimise teoorias õpib laps vaatluse teel. Oluliseks teguriks on täiskasvanud inimene, kes on lapsele positiivseks eeskujuks ning sama tähtis on ka lapsele pakutavad praktilised kogemused, millest nad saavad õppida keerulisemaid suhtlusmudeleid. Õpetaja roll on jälgida lapse arengu seaduspärasusi ja vastavalt sellele nende toetamine ja arendamine. (Bandura, 1971, lk 6–8)

Projektõppe metoodika teoreetilised lähtekohad:

- Jean Piaget– Kognitiivne arenguteooria. Laste areng toimub etappide kaupa ja sellest tulenevalt õpivad lapsed kõige paremini läbi aktiivse kogemuse, arendades oma sotsiaalseid oskusi koostöös eakaaslastega, lahendades erinevaid probleeme. Õpetaja peab suutma pakkuda lastele erinevaid tegevusi nende sotsiaalsete oskuste arendamiseks, lähtudes iga lapse individuaalsest sotsiaalsete oskuste tasemest. (Krull, 2018, lk 111–113)

- Erik Erikson– Psühhosotsiaalne arenguteooria. Kolmanda arengufaasi initsiatiiv või süü oluline aspekt on lasta lapsel ümbritsevat keskkonda tal endal tundma õppida. Lapse arengu seisukohalt on tähtis, et laps saaks antud arengufaasis ise katsetada, uurida ja avastada, et temast kasvaks julge ja enesekindel noor inimene. Õpetaja roll on lapse initsiatiivi toetada. (Krull, 2018, lk 121)
- John Dewey– Progressiivne haridus ja kogemuslik õppimine. Inimese enda seest tulev huvi ja probleemi lahenduste otsimine paneb tegutsema ja viib lõpuks eesmärgini. Dewey teooria järgi on õppimine pidev protsess, mis peaks toimuma läbi aktiivse koostöö ja kogemuste omandamise. (Krull, 2018, lk 162–163, 323)

1.3. Projektõppe metoodika ja selle roll laste sotsiaalsete oskuste kujundamisel: näited ja uurimused

Projektõpet teatakse rohkem kui 100 aasta tagusest ajast ja selle õppemetoodika kasulikkude mõju tõi välja John Dewey. Eesti üheks olulisemaks projektõppe suuna rajajaks oli Johannes Käis enda loodud töökooliideega. Käisi üheks töökooli alustalaks oli õppija aktiivne osalemine kõikides õppe etappides, saades selle käigus kogemusi kõikide oma meelte ja keha abil. (Severin et al., 2014, lk 194) Ülo Vooglaid (2019) on öelnud: „Kui inimene ei harju otsustama ja vastutama juba pisikesest peale, püüab ta otsustamist ja sellega tahes-tahtmata kaasnevat vastutamist vältida ka hiljem.” Projektõppe kaheks põhiliseks tunnuseks on laste huvi ja initsiatiivi järgimine. Lapsed peaksid saama ise otsida vastuseid neid huvitavatele teemadele ja küsimustele, ning seejuures on tähtis, et toetatud oleks laste vastutustunde, koostööoskuse ja enesejuhtimisvõime kujundamine täiskasvanu poolt. Selleks, et projektõppe saaks toetada laste enesejuhtimisvõimet, vastutustunnet ja koostööoskust, peab õpetaja arvestama laste huvidega, kasutama autentset keskkonda ja esemeid ning suutma hoida lastes pidevat elavat huvi teema vastu (Lahe, 2021, lk 21).

Suurbritannias kasutati projektõpet 1960. ja 1970. aastatel väga laiaulatuslikult väikelaste õpetamisel, olles võrdseid võimalusi pakkuva haridussüsteemi üheks kesksemaks osaks. Suurem huvi projektõppe vastu taastati, kui 1989. aastal ilmus Katzi ja Chardi raamat „Kaasahaaravad laste mõtted: projektõppe lähenemine”. Veelgi suuremat huvi projektipõhise lähenemise vastu tõstsid Reggio Emilia eelkooliealiste laste läbiviidud rühmaprojektide muljetavaldavad aruanded ja esitlused. Projektõppe projektid on laste ja õpetajate õpikogemuste selgroog. Need teadmised põhinevad kindlal veendumusel, et koos

tegutsedes, grupis arutledes ja kogemuste ning ideede reflekteerimisel saavutatakse parimad arusaamad õpitust. (Helm & Katz, 2016, lk 2)

Projektõpet iseloomustavad tunnused:

- lähtumine lapse huvist;
- laps on tegevuses aktiivne;
- õpetajal on toetav ja organiseeriv roll;
- autentne õpikeskkond;
- koostöine õppimine;
- õppimise dokumenteerimine;
- koostöö lastevanemate ja kogukonnaga;
- demokraatlik lähenemine;
- õppimisprotsessi suunab arutelu ja refleksioon (Lahe, 2021, lk 25,26).

Projektõpe erineb teistest õppemeetoditest just laste algatus- ja otsustusvõimaluste poolest. Iga projekti kulg on otseselt seotud selles protsessis osalevate lastega ja sellepärast ei ole väga võimalik, et teine õpetaja saaks juhendada täpselt samasugust projekti enda rühma lastega. (Lahe, 2021, lk 22) Lahe (2019) tõi välja enda uurimistöös „Projektõpe muutunud õpikäsituse kontekstis“ tulemustes selle, et projektipõhine õpe õpetab lapsi paremini nägema maailma kui tervikut ja sellega seoses oskavad nad luua paremini erinevaid seoseid ja mõistma ümbritsevat maailma teiste inimeste silmade läbi.

J. Käisi pedagoogiline süsteem on tuntud peamiselt selliste märksõnade järgi, nagu isetegevus ja individuaalne tööviis, kuid see on siiski tugevalt sotsiaalse kasvatuses suunitlusega ning suunatud ühiskonna täisväärtuslike kodanike kasvatamisele ja seda just iga indiviidi õpetamise kaudu. Väga tähtis on, et iga inimene areneks just vastavalt enda võimetele ja oma huvidest lähtuvalt. J. Käisi arvates on see eriti tähtis väikerahvastele, et iga kodanik oleks iseseisvalt mõtlej ja loov. (Käis, 1992, lk 5,6)

Helmi ja Katzi (2010) uurimistöös töid uurijad välja, kuidas projektõpe arendas laste koostöö-, suhtlemis- ja probleemilahendus oskusi. Uuring näitas, et projektõpe suurendas laste huvi meeskonnatöö vastu. Samuti arendas projektõpe lastes vastutustunnet ja konfliktide lahendamise oskusi.

Pärnu vabakool alustas tegutsemist 1997. aastal Taani vabakoolide kogemustest, tuginedes Johannes Käisi vaadetele. Nende projektõppe kogemus oli väga positiivne. Tagasisidena märkisid õpetajad, et lapsed said teada, et igale probleemile on olemas lahendus ja

lahenduste leidmiseks on vajalik koostööoskus. Õpetajad ise said projektõppekogemuse, mille tulemusena kasvas nende katsetamise julgus ja õppimisele teise nurga alt lähenemise oskus. (Severin et al., 2014, lk 193, 214)

1.4. Hea Alguse metoodika ja selle roll laste sotsiaalsete oskuste kujundamisel: näited ja uurimused

Hea Algus on lähtuvalt Eesti hariduslikest vajadustest loodud, 1994. aastal alguse saanud, lasteaegade arendusprogramm, mille loomise eeskujuks võeti USA haridusprogramm *Step by Step* (Leikop, 2014; Hea Algus metoodika, 2024). Hea Alguse (USA-s *Step by Step*) programmi kasutusele võtmise eesmärgiks oli alushariduse võimaluste toetamine, mis omakorda soodustasid lapsekesksete õpetamismetoodikate ja demokraatlike väärtuste levikut õpetajaskonna, väikelaste ja nende perede ning kogukondade hulgas. Hea Alguse programmi lähenemisviis vaatab väikeseid lapsi kui asjatundlike aktiivseid subjekte ning oma õppimise juhte (Avatud Ühiskonna Fond, 2019: lk 4; Hea Algus metoodika, 2024). Selline lähenemine aitab kaasa laste suutlikkuse arengule ning läbi selle innustatakse neid osalema valikute langetamise protsessides. Projekt on tihedalt seotud sotsiokultuuriliste teooriatega ning põhineb uskumusel, et lapsed omandavad teadmisi läbi mänguliste tegevuste kõi ge tõhusamalt. Hea Alguse metoodika on rajatud põhimõttele, et sotsiaalselt kaasavad ühiskonnad on üles ehitatud vundamendile, mille aluseks on lapsepõlves omandatud oskused ja kogemused. (Avatud Ühiskonna Fond, 2019, lk 4–5, 21).

Hea Alguse haridusprogramm põhineb omakorda kahel järgneval teorial, milleks on Piaget' ja Eriksoni vanuse ja arenguastme teooria ning Vögotski ja Bronfenbrenneri sotsiokultuurne teooria (Avatud Ühiskonna Fond London, 2019: 22–23, 25–26). Samuti toetavad programmi John Dewey põhimõtted, mille järgi on õppimine protsess, mille käigus õpilane kujundab ümber enda kogemusi ja kohaneb pidevalt, et omandada uusi oskusi ning teadmisi (Krull, 2018, lk 162–163). Dewey nägi haridust kui dünaamilist protsessi, mis austab iga lapse individuaalsust, andes neile võimaluse avastada, väljendada ja täita oma ainulaadset potentsiaali (Dewey, 2001, lk 123).

Mängupõhist õpet on kasutatud kui vahendit, et soodustada lastel paremate õpitulemuste saavutamist. Selline lähenemine kasutab erinevate ainete ja oskuste õpetamiseks mängu, edendades kaasatust, motivatsiooni ja põnevust (Alotaibi, 2024). Näiteks peaks õppeprotsess toetuma esialgselt koduste tegevuste mängulisele jäljendamisele ning liikuma sujuvalt

keerukamate ning intellektuaalsete teemade juurde. Lapse ettevalmistamine ning pideva valmisoleku tagamine uuteks ülesanneteks on olulised ning mängude keerukuse üleminekuks on tähtis, et lasteaed tagaks lastele vajaminevad ressursid ning vahendid, mis toetaks nende arengut (Dewey, 2001, lk 82). Varajases lapsepõlvehariduses on mängupõhisel õppimisel potentsiaali toetada laste kognitiivset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut (Alotaibi, 2024).

Hea Alguse metoodika annab sotsiaalsete oskuste arengule hea vundamendi, võimaldades lastel gruppi kuuluda, ideid ja asju jagada, läbirääkimisi pidada, sõprussuhteid luua, käitumisreegleid õppida, koostööd teha ja konflikte lahendada (Avatud Ühiskonna Fond, 2019, lk 167). Hea Alguse programmis on suur rõhk lapsekesksel õpetamisel ehk individualiseerimisel, kus keskendutakse lapse arengust lähtuvatele tegevustele, mis suurendaksid omakorda õppimisel kogetud eduelamust. Hea Alguse metoodika järgselt kasutatakse mänguliste ning temaatiliste õppeprotsesse rakendamist, mis on korraldatud vastavalt läbi tegevuskeskuste (Leikop, 2014; Hea Algus metoodika: 2024). Õpetajad loovad füüsiliselt ja emotsionaalselt turvalise ning stimuleeriva õpikeskkonna, kus kõik lapsed ja pered on teretunud, pöörates omakorda erilist tähelepanu ka erivajadustega laste kaasamisele. Õppetöö planeeritakse laste huvide, arenguvajaduste, kultuuri ja keele järgi. Lastel on võimalus arendada oma isikupära, võtta vastutust, olla loominguline, mängida ja õppida üksi ning koos (Klaus et al., 2024, lk 10). Ka perede kaasamine laste hariduse omandamise protsessi omab Hea Alguse metoodikas olulist rolli (Klaus et al., 2024, lk 10; Hea Algus metoodika, 2024). Perekondi kaasatakse lasteaedade tegevusse ja otsuste tegemisse ning lapsevanemaid toetatakse nende rollis laste peamiste kasvatajatena (Klaus et al., 2024, lk 10). Samuti on oluline ka õpetajate pidev ning jätkuv koolitamine (Hea Algus metoodika, 2024).

Erinevad rahvusvahelised uuringud on andnud kinnitust, et Hea Alguse programmis osalemine on mõjunud positiivselt laste sotsiaalsele, emotsionaalsele ja intellektuaalsele arengule, toetades laste huvidele ning vajadustele keskenduvate õpetajate poolsete ideede levikut. Kvaliteetse alushariduse pakkumiseks on koolieelsetel lasteasutustel oluline ülesanne toetada laste sotsiaalset, kognitiivset, emotsionaalset ja füüsilist arengut ning luua neile võrdseid arenguvõimalusi (Tuul et al., 2018). Hea Alguse programmi rakendamine aitab õpetajatel enda väitel muuta oma arusaamu kvaliteetsest õppetegevusest ning parandada oma õpetamismeetodeid (Tuul et al., 2018). Samuti hindasid programmiga

liitunud lasteaedade õpetajad oma pedagoogilist tegevust tunduvalt lapsekesksmaks kui õpetajad, kes ei kuulunud Hea Alguse programmi (Õun et al., 2010). Eesti lasteaiaõpetajate hulgas läbiviidud uuring näitab, et Hea Alguse programmi kasutamine lasteaias toetab õpetajate professionaalsust, aidates neil paremini toetada ja mõista pedagoogilisi protsesse ning lapse arengu analüüsi (Tuul et al., 2018).

Nii Hea Algus kui ka Projektõppe meetodikad pakuvad lastele erinevaid võimalusi kuidas nende sotsiaalsete oskuste arengut toetada. Erinevus on ainult selles kuidas neid sotsiaalseid oskusi edasi antakse. Hea Algus keskendub turvalise ja toetava keskkonna loomisele, kus tegevused on struktureeritud ja õpetaja on eeskujuks ning suunajaks. Projektõppe seevastu soodustab laste iseseisvat tegutsemist, kus antakse lastele võimalus lahendada erinevaid probleeme ning õpitakse üksteisega koos avastades ja suheldes. Uurimustöö praktilises osas analüüsitakse saadud tulemuste põhjal kuidas Projektõppe ja Hea Alguse meetodika reaalselt lasteaias toimivad ja kas nende kahe õppemetoodika rakendamisel on ka laste sotsiaalsete oskuste arengule mõjuv erinevus.

2. UURIMISTÖÖ METOODIKA

2.1. Uurimistöõ eesmärk ja küsimused

Käesoleva uurimistöõ eesmärk on kaardistada ja võrrelda laste sotsiaalse arengu taset Projektõppe ja Hea- Alguse metoodikat kasutanud rühmades.

Uurimisküsimused, millele bakalaureusetöös vastuseid otsitakse:

- Kuidas toetavad Projektõppe ja Hea Alguse metoodikad laste sotsiaalsete oskuste arengut?
- Kuidas hinnatakse laste sotsiaalse arengu taset Projektõppe ja Hea Alguse metoodikat rakendades?

2.2. Uurimistöõ meetodi valik ja kirjeldus

Bakalaureusetöõ metoodikaks valisid töö autorid kombineeritud uurimisviisi, sest Õunapuu (2014, lk 70) sõnul kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimismeetod täiendavad teineteist ning võimaldab ühel meetodil saadud tulemuste täiustamist ja selgitamist põhjalikumalt teisel meetodil saadud tulemustega.

Laste sotsiaalsete oskuste hindamiseks kasutati Kristi Kirbitsa poolt loodud 6–7aastastele lastele mõeldud mängu “Reis mööda põnevaid teid”, mis võimaldas vaadelda ja hinnata last nii ühistegevustes, kui ka individuaalsetes tegevustes. Antud mäng annab võimaluse hinnata 6–7aastaste laste sotsiaalseid oskusi:

- kuulata ja täita juhtnöõre;
- olla loov ja paindlik ning kasutada oma teadmisi ja oskusi;
- lahendada probleeme, selgitada oma seisukohti ja teha kompromisse;
- keskenduda tegevusele, analüüsida oma käitumist ning jälgida üldtunnustatud käitumisnorme;
- rühmitada ja anda ühine nimetaja erinevatele hulkadele;
- mõista teiste tundeid;
- abi küsida ja abi pakkuda;
- teha koostööd;
- jagada ja arvestada teistega;
- olla salliv ja arvestada erisustega;
- ära tunda ja seletada emotsioone;
- kontrollida oma käitumist (Kirbits, 2014, lk 7).

On teada, et laps omandab õpitud kõige tõhusamalt mängides ja lasteaias on mäng õppe- ja kasvatusprotsessi läbiviimise põhimeetodiks. Sellepärast on kõige tõhusam meetod saada

infot lapse omandatud oskuste kohta koos lapsega mängides või teda vaadeldes. (Kirbits, 2014, lk 5) Andmeid koguti neljas etapis:

- I. Lapsevanemate teavitamine ja nõusolekute saamine.
- II. Mänguvahendite ettevalmistamine
- III. Mängu läbiviimine
- IV. Saadud tulemuste analüüs

Laste sotsiaalsete oskuste arengut hinnati kahe uurimismeetodi kaudu. Üheks osaks oli kvantitatiivne uurimismeetod, mis oli Kristi Kirbitsa poolt loodud mängu „Reis mööda põnevaid teid“ hindamiskaala, kus oli välja toodud kolm hindamiskriteeriumit + (laps sai hakkama iseseisvalt), - (laps ei saanud hakkama/lõpetas koostöö) ja √ (laps vajab täiskasvanu poolset tuge ja selgitusi). Saadud tulemused kanti üle Exceli tabelisse. Hindamiskaalal olevatele hindamiskriteeriumitele anti Exceli tabelis kindel numbriline väärtus.: + (3), √ (2), - (1). Numbrilised väärtused anti selleks, et arvutada välja tulemuste keskmine ja saaks kahte õppemetoodikat omavahel võrrelda. Tabelisse märgiti mängus osaleva lapse tunnuscode, mis andis infot selle kohta millist õppemetoodikat tema rühmas kasutati (n PR- Projektõpe, HA- Hea Algus), sootunnus (P- poiss, T- tüdruk), vanus (6, 7) ja mängu käigus saadud tulemused. Teiseks mängu hindamise osaks oli vaatluse kirjeldav osa, kus võis välja tuua selle, kuidas laps ülesannete ja mänguga hakkama sai ning kus selgub, milliseid sotsiaalseid oskusi laps veel harjutama peab. Vaatluse kirjeldavas osas kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit ning saadud tulemusi analüüsiti kasutades kvalitatiivset sisuanalüüsi.

Peatükis 3.1. toovad uurijad välja sotsiaalsete oskuste hindamise mängu käigus saadud tulemused ja õpetajate poolsed kommentaarid Projektõppe ja Hea Alguse meetodikat rakendatavates rühmades, ning analüüsitakse antud õppemetoodikate tõhusust laste sotsiaalsete oskuste arendamisel. Analüüsi tulemuste esitamiseks on kasutatud PivotTabeli Average funktsiooni, mille tulemusel saadi tabelid kahe õppemetoodika keskmiste tulemustega, mida omavahel võrreldakse. Analüüsis kasutatakse veel rühmaõpetajate poolseid kommentaare, mis tähistatakse kursiivkirjas. Rühmaõpetajad on eristatud vastavalt nende koodidele.

Kvalitatiivse uurimismeetodina kasutati intervjuud. Intervjuu on andmete kogumise meetodina üks väga tõhus ja paindlik tööriist. Uurijal on võimalik intervjuu käigus muuta küsimuste järjekorda ning vajadusel saab küsida lisaküsimusi. Cohen et al. (2007, lk 349)

järgi on intervjuu käigus intervjuueeritava kehakeelt ja emotsioone jälgides võimalik samuti erinevaid seisukohti välja lugeda. Uurijad otsustasid kasutada saadud andmete analüüsiks kvalitatiivse sisuanalüüsi avatud meetodi juhtumiülest analüüsi, mis sobib hästi sama teema mitme intervjuu analüüsimiseks. Juhtumiülene analüüs annab mõnevõrra suurema eelise analüüsitavate juhtumite üldistatavuseks ja annab võimaluse analüüsi eesmärgina tegevus-, seose- või muude mustrite väljaselgitamiseks (Kalmus et al., 2015). Õpetajatega läbi viidud intervjuud võimaldasid intervjuueeritavatel ennast paremini väljendada ja vajadusel enda vastuseid selgitada. Intervjuud, mis õpetajatega salvestati, transkribeeriti hiljem TTÜ kõnetehnoloogia labori kõnetuvastus teenuse Tekstiks.ee kaudu. Antud kõnetuvastuse teenuse süsteem kasutab laboris väljatöötatud tehnoloogiat ja mudeleid, mis annavad eesti keele tuvastamisel märkimisväärselt paremaid tulemusi kui alternatiivsed teenused (Toimetaja, 2024).

Õpetajate puhul kasutati intervjuud, mis võimaldas intervjuueeritavatel ennast paremini väljendada ja teada saada, millisel viisil hindavad õpetajad laste sotsiaalsete oskuste arengu taset Projektõppe ja Hea Alguse metoodikat rakendades. Andmeid koguti neljas etapis:

- I. Intervjuueeritavate õpetajate teavitamine ja nõusolekute saamine
- II. Intervjuu küsimuste ettevalmistamine
- III. Intervjuude läbiviimine
- IV. Intervjuu tulemuste analüüs

Intervjuu küsimustik koosneb 18 küsimusest ja viidi läbi neljas faasis:

- I. Sissejuhatav faas
- II. Intervjuu alustamine
- III. Intervjuu põhiosa
- IV. Intervjuu lõpetamine (Laherand, 2008, lk 187)

Peatükis 3.2. toovad uurijad välja intervjuu käigus saadud info Projektõppe ja Hea Alguse metoodikat rakendatavatelt õpetajatelt. Saadud tulemused analüüsitakse ja tuuakse välja õpetajate arvamused küsimustel, kuidas toetavad Hea Alguse ja Projektõppe metoodikad laste sotsiaalsete oskuste arengut ja millisel viisil õpetajad laste sotsiaalset taset hindavad. Analüüsi tulemuste esitamiseks kasutatakse intervjuueeritavate tsitaate, mis tähistatakse kursiivkirjas. Intervjuueeritavad on eristatavad vastavalt neile loodud koodidele.

2.3. Uurimistöö protsessi kirjeldus

Uurimistöö viidi läbi kahes osas. Uuringus osalesid kahe Lääne-Virumaa lasteaia neli 6–7aastaste laste rühma ja nende õpetajad. Kaks lasteaiaühikut kasutavad Hea Alguse õppemetoodikat ja kaks lasteaiaühikut Projektõppe õppemetoodikat.

Uurimistöö esimene osa viidi läbi ajavahemikus 26.02.24–31.05.2024. Esimeses osas viidi läbi Kristi Kirbitsa poolt loodud mäng „Reis mööda põnevaid teid“, mis on loodud eelkooliealiste laste sotsiaalsete oskuste hindamiseks. Esimene osa viidi läbi neljas etapis:

I. Lapsevanemate teavitamine ja nõusolekute saamine

Antud etapis teavitati ja küsiti lapsevanematelt luba uurimistöö läbiviimiseks. Selleks koostasid uurimistöö autorid kirjaliku teate, kus selgitati mängu olemust ja paluti luba kasutada nende lapsi uurimistöös.

II. Mänguvahendite ja mängu läbiviimise koha ettevalmistamine

Teises etapis valmistati ette mänguvahendid. Mänguvahendeid loodi kaks eksemplari, et mõlemad uurijad saaksid viia vajadusel mängu läbi samaaegselt. Töölehed ja vaatluslehed valmistati ette igale mängus osalenud lapsele. Mänguvahenditeks olid:

- sildid peatuste nimedega;
- kohver (või karp või kott);
- esemed kohvrisesse pakkimiseks (mänguasjad, raamatud, mängutoit, pliiatsid jne);
- pildid erineva rassi, vanuse, soo ja erivajadusega inimestest;
- kott kostüümidega (ema, isa, vanaema, vanaisa, laps);
- töölehed erinevate tegevuste ja käitumise kohta;
- pildid erinevatest asjadest ja tegevustest, mis võiks lastele meeldida;
- erinevad pildid sorteerimiseks (rõivad, jalanõud, puuviljad jne);
- pildid abivajajatest;
- pildid põhjuse ja tagajärje vahelise seose leidmiseks;
- pildid erinevatest situatsioonidest, mis tekitavad emotsioone;
- 8 kommi või midagi muud, mida lapsed saaksid mängu lõppedes omavahel jagada;
- Vaatlusleht (Kirbits, 2014, lk 8)

Kõik sildid ja pildimaterjal printiti, lõigati vajaminevasse suurusesse ja lamineeriti. Järgnevalt pidid uurijad leidma sobivad kohad kus on võimalik mäng läbi viia.

III. Mängu läbiviimine

Mängu läbiviimise protsessi olid kaasatud ka mängus osalevate lasteaiarühmade õpetajad, kes märkisid üles etteantud tabelisse vaatluse tulemusi ja vajadusel märkisid kirjelduse lahtrisse kommentaarid kirjeldamiseks, kuidas laps mänguga hakkama sai ja millised sotsiaalsed oskused vajavad veel arendamist. Uurijad olid mängu läbiviijad ja vaatlejad. Mäng viidi läbi väikestes gruppides, kus osales korraga 5–6 last. Ühe grupiga kestis mäng ligikaudu 1,5 tundi.

IV. Saadud tulemuste analüüs

Saadud tulemused sisestati Exceli tabelisse, kus hindamisskaalal olnud kolmele hindamiskriteeriumile + (laps sai hakkama iseseisvalt), - (laps ei saanud hakkama/lõpetas koostöö) ja √ (laps vajab täiskasvanu poolset tuge ja selgitusi) anti numbrilised väärtused + (3), √ (2), - (1). Numbrilised väärtused anti sellepärast, et saaks välja arvutada tulemuste keskmised PivotTabeli Average funktsiooniga, mille tulemusel saab kahte õppemetoodikat omavahel võrrelda. Tabelisse märgiti veel mängus osalevate laste tunnuskoodid, mis andsid infot selle kohta millist õppemetoodikat nende rühmades kasutati (n PR-projektõpe, HA-Hea Algu), sootunnus (P- poiss, T- tüdruk). Mängu hindamise teine pool oli vaatluse kirjeldav osa, kus õpetaja võis välja tuua lühikese kommentaarina selle, kuidas laps ülesannete ja mänguga hakkama sai ning kus selgub, milliseid sotsiaalseid oskusi laps veel harjutama peab. Vaatluse kirjeldava osa tulemusi analüüsisid uurijad kvalitatiivse sisuanalüüsi juhtumiülese analüüsi kaudu. Õpetajate poolsete kommentaaride analüüsi eesmärgiks oli uurijatel kokku koguda ja võrrelda mitut sama valdkonna kommentaari, mille tulemusena võis leida ühiseid jooni ja analüüsida laste mängu tulemusi.

Uurimuse teine osa viidi läbi ajavahemikus 16.12.24–13.01.25. Teises osas viidi läbi intervjuud õpetajatega. Intervjueeritavad õpetajad olid uurimuse esimeses osas osalevate lasteaiarühmade õpetajad.

I. Intervjueeritavate õpetajate teavitamine ja nõusolekute saamine

Esimeses etapis saadi nõusolekud intervjuude läbiviimiseks uuringus osalevate aiarühmade õpetajatelt. Nõusolekute saamiseks saadeti email, kus tutvustati ennast ning selgitati ja põhjendati õpetajatele intervjuus osalemise vajalikkust.

II. Intervjuu küsimuste koostamine

Teises etapis koostasid töö autorid intervjuu küsimustiku, mille tulemusena soovitakse leida vastuseid bakalaureusetöö kahele uurimisküsimusele. Iga uurimisküsimuse kohta koostati seitse küsimust. Kokku koostati kolm soojendusküsimust, 14 põhiküsimust ja üks intervjuud lõpetav küsimus.

III. Intervjuude läbiviimine

Intervjuud viidi läbi lasteaias kus intervjuueeritavad töötavad. Intervjuu aeg ja koht lepiti iga õpetajaga individuaalselt kokku, ning vastavalt sellele toimusid kokkusaamised. Intervjuud salvestati telefonis olevate diktofonidega, mille kasutamiseks saadi eelnevalt õpetajatelt nõusolekud. Salvestatavad intervjuud olid keskmiselt 16 minutit pikad ja transkribeeritud teksti tuli kokku 17 lehekülge.

IV. Saadud tulemuste analüüs

Intervjuud, mis õpetajatega salvestati transkribeeriti TTÜ kõnetehnoloogia labori kõnetuvastus teenuse Tekstiks.ee kaudu. Transkribeeritud teksti tuli kokku 17 lehekülge. Uurijad kasutasid saadud andmete analüüsiks kvalitatiivse sisuanalüüsi avatud meetodi juhtumiuülest analüüsi, mis sobib hästi sama teema mitme intervjuu analüüsimiseks. Uurijad analüüsisid intervjuusid neid korduvalt läbi lugedes küsimuste ja meetodikate kaupa, püüdes leida igale meetodikale vastavaid sõnu, väljendeid ning kordusi, neid kodeerides ja kategooriaid moodustades, eesmärgiga neid hiljem võrrelda ning analüüsida.

2.4. Valimi kirjeldus

Uurimus viidi läbi Lääne-Virumaa kahes lasteaias. Üks lasteaed kasutab enda õppetöös Hea Alguse õppemethodikat ja teise lasteaia rühmad kasutavad Projektõppe methodikat. Uurimuses osalenud lasteaedade rühma lastega viidi läbi sotsiaalsete oskuste arengu hindamismäng ja õpetajatega viidi läbi intervjuu, et uurida, kuidas toetavad Hea Alguse ja Projektõppe methodikad laste sotsiaalsete oskuste arengut ning kuidas hindavad õpetajad laste sotsiaalsete oskuste taset rakendades Hea Alguse ja Projektõppe methodikat.

Valimis oli esialgselt 73 last kellest 39 esindasid Hea Alguse methodikat ja 34 Projektõpet. Lõpptulemusena osales vaadeldavas õppemängus 31 Hea Alguse ja 24 Projektõppe methodikal õppivat last. Intervjuu viidi läbi viie õpetajaga, kellest kolm esindavad Projektõpet ja kaks Hea Alguse methodikat.

Vaadeldavas õppemängus osalenud laste ja intervjuudes osalenud õpetajate isikuandmeid töös ei kasutata (nimi, telefoninumber või elukoht). Andmete analüüsi läbiviies on uurijate kohustus tagada uurimuses osalenute isikute anonüümsus. Iga intervjuus osalenud õpetajale omistati kindel kood, mis märgib, millise õppemetoodika esindajaga on tegu.

3. UURIMISTULEMUSTE ANALÜÜS

Antud peatükis annavad töö autorid ülevaate intervjuudest ja sotsiaalsete oskuste hindamise mängust saadud andmetest, ning otsitakse vastuseid püstitatud uurimisküsimustele.

3.1. Õppemängu tulemused ja analüüs 6–7aastaste laste sotsiaalsete oskuste kohta Projektõppe ja Hea Alguse metoodikat kasutatavates rühmades

Õppemängust „Reis mööda põnevaid teid“ võttis osa Hea Alguse metoodikat kasutatavatest rühmadest 31 last, nendest 18 tüdrukut ja 13 poissi. Projektõppe metoodikat kasutatavatest rühmadest osales õppemängus 24 last, kellest 14 olid tüdrukud ja 10 poisid.

Tabel 1. Mängu “Reis mööda põnevaid teid” peatuste 1–5 tulemused

Reasildid	Loendus	Keskmine kogusumma	Keskmine kogusumma	Keskmine kogusumma	Keskmine kogusumma	Keskmine kogusumma
	kogusumma	Omatee	Eritee	Perete	Heatee	Sõbratee
Hea Algus						
T	18	3,00	2,89	2,33	3,00	2,94
P	13	3,00	2,92	3,00	3,00	2,92
Projektõppe						
T	14	3,00	3,00	2,93	2,93	2,79
P	10	3,00	2,60	2,40	2,80	1,80

Suuremat erinevust Hea Alguse ja Projektõppe metoodikate vahel võib märgata peatuses „Sõbratee“ (vt lisa 7.), kus hinnati lapse oskust teha koostööd, otsida kontakti kaaslastega ning olla aktiivne suhtleja. Keskmisest kehvema tulemuse sai Projektõppe rühm. Võrreldes kahte õppemetoodikat võib märgata, et Hea Alguse rühma tulemused on nii poiste kui tüdrukute puhul võrdsed, samas Projektõppe rühmas on märgata päris suuri erinevusi poiste ja tüdrukute vahel. Projektõppe poiste oskus teha koostööd ja olla aktiivne suhtleja on tunduvalt madalam võrreldes Hea Alguse poiste ja tüdrukutega. Kahel juhul märkisid projektõppe õpetajad kommentaarides: *Ei tee koostööd, ei soovi enam mängus osaleda* (SPR), *keeldus* (KPR). Kuuel korral toodi välja kommentaar: *Koostöö suunamisel* (SPR). Võrdluseks Hea Alguse õpetajate kommentaaridele, mida oli ainult kaks: *Vajas rohkem julgustamist* (PHA) ja *vajas lisa selgitusi* (PHA). Eritee peatuse eesmärgiks oli hinnata lapse oskust leida ja kirjeldada vastavalt valitud pildile (vt lisa 5.) erinevusi enda ja pildil kujutatud inimese vahel. Tulemused olid kahe õppemetoodikat esindatavate rühmade vahel võrdsed. Perete andis võimaluse hinnata laste koostööoskust ning oskust kehastuda vastavalt rollile

ühiks perekonnaliikmeks. Peretee tulemused olid kahe metoodika võrdluses võrdsed. Kuuel korral tõid Hea Alguse õpetajad välja kommentaarides, et *ei soovinud rollimängus osaleda* (PHA, KHA). Seevastu Projektõppe rühmast *keeldus* (KPR) üks laps rollimängus osalemast ja viis last osalesid küll mängus, aga *ei osalenud rollide jagamises* (SPR). Heatee (vt lisa 6.) peatuses said vaatlejad hinnata seda, kuidas laps mõistab õpetaja poolseid juhtnööre ning lapse oskust eristada head ja halba. Tulemused olid võrdsed.

Uurijad märkasid väikeseid erinevusi teistes mängu peatuste tulemustes, kuid kui tulemusi vaadelda ilma, et eristaks poisse ja tüdrukuid, siis tulemused Hea Alguse ja Projektõppe metoodikate vahel on võrdsed.

Tabel 2. Mängu “Reis mööda põnevaid teid” peatuste 6–10 tulemused

Reasildid	Loendus	Keskmine kogusummast Sorditee	Keskmine kogusummast Abitee	Keskmine kogusummast Põhjusteete	Keskmine kogusummast Tunneteteete	Keskmine kogusummast Jagamisetete
Hea Algus						
T	18	2,89	2,89	2,67	2,89	3,00
P	13	3,00	3,00	3,00	2,92	3,00
Projektõppe						
T	14	3,00	2,79	2,93	2,86	3,00
P	10	2,40	2,50	2,70	2,40	2,70

Uurijad märkasid suuremat erinevust Hea Alguse ja Projektõppe vahel kolmes mängu peatuses. „Sorditee“ (vt lisa 8.) peatuses hinnati lapse oskust rühmitada esemeid kindla tunnuse alusel ning lapsed pidid leidma asjadele ühise nimetaja. Samuti pidi laps teadma üldmõisteid. „Sorditeel“ paistab silma Projektõppe poiste madalam keskmine tulemus võrreldes Hea Alguse poiste ja tüdrukute ning Projektõppe tüdrukute vahel. Projektõppe õpetajad tõid märkustes välja ühel korral, et *laps lõpetas koostöö* (SPR), *ei soovi osaleda* (SPR) ja *laps eraldus mängust, vajab suunamist* (SPR). Positiivsed märkamised Projektõppe õpetajate poolt olid, *lapsel tekkis huvi ja andis nõu teistele* (KPR) ning *juhhib teiste laste tähelepanu, teeb koostööd* (SPR). Hea Alguse õpetajate kommentaaridest tuli välja ühel korral, et *laps vaatles, ei osalenud* (KHA) ja *ühisnimetuse andmine keeruline* (PHA). Ühel korral toodi välja Hea Alguse õpetajate poolt positiivne kommentaar, *abistas lapsi asjade sorteerimisel* (PHA).

Suurem vahe kahe õppemetoodika võrdluses tuli välja „Abitee“ (vt lisa 9.) peatuses. Mängu käigus jagati pilte, kus kujutati mõnda abivajajat. Laps pidi oskama pildil nähtut kirjeldada

ja rääkima kuidas nad antud situatsioonis abivajajat aidata saaksid. Antud peatuses said paremad keskmised tulemused Hea Alguse rühmad ning poiste ja tüdrukute tulemused olid suhteliselt võrdsed. Projektõppe rühmade keskmised tulemused jäid Hea Alguse rühmadele alla ja silma jäi ka Projektõppe poiste ja tüdrukute keskmiste tulemuste vahe. Projektõppe poisid said tüdrukutest kehvemad keskmised tulemused. Projektõppe õpetajate poolt lisata erinevaid kommentaare: Viiel korral toodi välja, *laps vajab suunavaid küsimusi* (APR, KPR, SPR), ühel korral lisati kommentaar, *kirjeldas aga ei osanud aidata* (SPR). Ühel korral lisati kommentaar, *ise pilti ei võtnud aga annab teistele vastuseid* (KPR). Hea Alguse õpetajad tõid välja ühe kommentaari, *laps kaotas mängu vastu huvi* (KHA).

„Tunnetete“ peatus andis vaatlajatele võimaluse hinnata lapse oskust kirjeldada oma tundeid ja reaktsioone toimuvale. Lapsed said tegevuse käigus ühe pildi (vt lisa 11.), mille järgi pidid nad kirjeldama emotsioone ja oma tegevust. Antud peatuses võib märgata Projektõppe poiste madalamat keskmist tulemust võrreldes Hea Alguse poiste ja tüdrukute ning Projektõppe tüdrukute tulemustega. Projektõppe õpetajad tõid kommentaarides välja ühel korral, et *laps ei saanud pildist aru* (SPR) ja *laps vajab toetavaid küsimusi* (KPR). Samas toodi vastukaaluks välja kahel korral positiivseid kommentaare Projektõppe õpetajate poolt: *Aitas teisi lapsi* (SPR, KPR). Hea Alguse õpetajate poolt oli samuti erinevaid kommentaare. Kommentaarides toodi välja ühel korral, et *lapsele oli natuke keeruline kirjeldamise pool* (PHA) ja *lapse tähelepanu hajus mängu lõpus* (KHA). Positiivse kommentaarina lisati ühel korral, *laps sai suurepäraselt hakkama. Kiidan!* (KHA)

Tabel 3. Kogu mängu ”Reis mööda põnevaid teid” võrdlus Hea Alguse ja Projektõppe metoodikate vahel

Reasildid	Loendus	Keskmine kogusummast Laps tegutseb täiskasvanu juhiste järgi (kogu mäng)	Keskmine kogusummast Laps järgib mängureegleid (kogu mäng)	Keskmine kogusummast Laps leiab mängu käigus tekkinud probleemidele lahendused ja jõuab kaaslastega kokkuleppele (kogu mäng)
Hea Algu				
T	18	2,67	2,72	2,72
P	13	2,85	3,00	2,92
Projketiõpe				
T	14	3,00	3,00	3,00
P	10	2,30	2,30	2,40

Uurijad märkasid, et tabelis (vt tabel 3.) olevate keskmiste tulemuste järgi ei ole suuri erisusi laste sotsiaalsetes oskustes Hea Alguse ja Projektõppe metoodikat rakendatavates rühmades. Suures osas suutsid Hea Alguse ja Projektõppe lapsed tegutseda täiskasvanu juhiste järgi, jälgida mängureegleid ja leida mängu käigus tekkinud probleemidele lahendused ning jõuda kaaslastega kokkuleppele. Projektõppe õpetajate poolsed kommentaarid käisid kahe lapse kohta ja need olid: *Laps keeldub, solvub* (KPR), *peab meelitama tegevustesse* (KPR), *tahab, et temalt küsitakse* (KPR). *Laps tegutseb suunamisel* (SPR) ja *tähelepanu hajub* (SPR). Hea Alguse õpetajate poolt olid kommentaarid kahele lapsele, *muukeelne laps, sai mänguga väga hästi hakkama* (KHA). Kuuele lapsele oli lisatud kommentaar: *Vajas abistavaid küsimusi* (PHA, KHA).

3.2. Projektõppe ja Hea Alguse metoodikat rakendavate rühmade õpetajate intervjuu tulemused ja analüüs

Intervjueeritavaid õpetajaid oli viis, nendest kaks esindasid Hea Alguse metoodikat ja kolm õpetajat esindasid Projektõppe metoodikat. Hea Alguse rühmade õpetajad töötavad ühe õpetaja süsteemis, kus neile on toeks igapäevaselt assistent ja õpetaja abi. Hea Alguse õpetajate tööstaaž on ühel 17 ja teisel õpetajal 19 aastat. Projektõppe rühmade õpetajad töötasid nii ühe kui ka kahe õpetaja süsteemis. Projektõppe õpetajate tööstaaž on ühel õpetajal 25 ja kahel õpetajal 21 aastat.

Intervjueerides Hea Alguse õpetajaid, tuli välja, et nad peavad antud õppemetoodika plussiks väikestes gruppides töötamist, maksimaalselt neli last grupis. Õpetajad tõid välja, et väikesed grupid toetavad just selliseid lapsi, kes on natuke tagasihoidlikumad ja annab võimaluse nende laste enesekindluse suurendamiseks. Projektõppe õpetajad tõid välja antud metoodika eelistena seda, et lapsed õpivad tegema ettekandeid, õpivad selgitama enda seisukohti ja õpivad arvestama ka teiste laste arvamusega. Erinevustena, kuidas hindavad rühmaõpetajad sotsiaalsete oskuste arengut Hea Alguse ja Projektõppe metoodikat rakendades, märkasid uurijad, et Hea Alguse õpetajad on veendumusel väikestes kuni nelja liikmelistes gruppides koostöö kasulikkuses laste sotsiaalsete oskuste arengule, pidades silmas just tagasihoidlikumaid lapsi ja nende sotsiaalset arengut. Projektõppe õpetajad peavad samuti oluliseks rühmatöid aga näevad, et lapsi arendavad rohkem arutelud, probleemide lahendamised ja nii enda kui ka teiste seisukohtadega arvestamine. Mõlema õppemetoodika õpetajad olid veendumusel, et laste sotsiaalsete oskuste areng on järjepidev protsess, millega tuleb tegeleda igapäevaselt.

Projektõppe metoodikat rakendades oleme märganud koostööoskuse paranemist, üksteisega arvestamist, läbirääkimisoskuste, oma emotsioonide ja seisukohtade selgitamist, teise lapse ära kuulamist, enda seisukohtade selgitamise, konfliktide ja probleemide lahendamise oskust, üldtunnustatud käitumisnormidest ja kokkulepetest kinnipidamist. (SPR)

Hea alguse metoodika annab head võimalused sotsiaalsete oskuste arenguks. Mõned lapsed on tagasihoidlikumad ning sel juhul väiksemas gruppides tegutsemine julgustab, annab võimaluse julgelt oma arvamust avaldada, enesekindlus suureneb. (KHA)

Uurijad märkasid, et nii Hea Alguse kui ka Projektõppe metoodikate puhul arendatakse lastes sarnaseid sotsiaalseid oskusi. Hea Alguse õpetajad tõid veel välja, et lastes areneb enda ümbritseva märkamine, hoolimine ja julgus vajadusel abi paluda ja seda ka ise pakkuda. Projektõppe õpetajad märkisid veel, et lastes areneb iseseisva töö oskus ja eneseregulatsioon. Mõlema õppemetoodika puhul oldi veendunud, et lastes arenevad suhtlemisoskus, konfliktide lahendamis oskus, koostööoskus ja teineteisega arvestamise oskus. Lapsed on empaatilisemad ja vastutavad enda tegevuse eest rohkem. Selleks, et neid sotsiaalseid oskusi lastes veelgi rohkem arendada teevad Projektõppe õpetajad palju erinevaid rühmatöid, kus arutatakse läbi enda igapäeva tegevused ning peegeldatakse ja arutletakse emotsioonide üle. Samuti kasutatakse vaikuseminuteid ja meelerahu harjutusi. Hea Alguse õpetajad tõid välja, et väga oluline on, et õpetaja ise oleks enda käitumisega eeskujuks, sest lapsed matkivad täiskasvanuid nende tegevustes. Samuti arendatakse paaristöö oskust, sest koos arutades areneb kuulamisoskus ja suhtlemisoskus. Siinkohal märkasid uurijad, et kuigi mõlemad õppemetoodikad kasutavad laste sotsiaalsete oskuste arendamiseks rühmatöid, siis Hea Alguse puhul keskendutakse rohkem esialgu laste paaristöö oskuste arendamisele, mis hiljem soodustab head koostöö oskust suurema rühmaga.

Tähtsal kohal on sotsiaalsed oskused nagu suhtlemisoskus, konfliktide lahendamis oskus, emotsioonide juhtimine, samamoodi ka empaatiavõime, kuulamisoskus ja kindlasti ka grupi- ja paaristööd ning koostööoskus. (PHA)

Projektõppe pakub lastele võimalusi harjutada suhtlemist, koostööd, kuulamist, läbirääkimist, konfliktide ja probleemide lahendamise oskusi, üksteisega arvestamist, vastutustunnet. (SPR)

Laste sotsiaalseid oskusi arendame emotsioonide arutlemise, peegeldamise, läbi erinevate igapäevategevuste, projektide õpisisituatsioonide, õppekäikude, koosolemise kokkulepetega

rühmas, vaikuseminutite ja meelerahu harjutuste ning teemakohase lastekirjanduse kaudu. Näiteks hommikuringis arutame läbi rühma kokkulepped. Lapsed on ise olnud osalised kokkulepete välja mõtlemisel ja sõlmimisel, et meil kõigil oleks hea koos olla. Lego projekti raames mõtlesid lapsed välja –Lego nurga kokkulepped. (SPR)

Tegevused suuremas ja väiksemas grupis näiteks situatsioonimängud. Oluline on olla ka ise eeskujuks, sest lapsed matkivad täiskasvanuid. Õpetaja suhtlemisviis ja käitumine peavad olema eeskujulikud. (KHA)

Selleks, et aidata lahendada laste vahelisi erimeelsusi kasutavad nii Hea Alguse, kui ka Projektõppe õpetajad konfliktide lahendamiseks suunamist ja julgustamist lapsi omavahel arutama, kuidas oleks võinud teisiti käituda ja öelda. Harjutatakse olukorra analüüsimist. Üks Projektõppe õpetaja ütles, et tema ülesanne õpetajana on võtta aega ja arutada lastega tekkinud olukorda. Õpetaja mainis veel, et *kui lastel oskused selge, siis nad kasutavad oskusi iseseisvalt ja tulevad probleemide lahendamisega toime. Oluline on jälgida olukorda ja alati pole vajadust õpetajal sekkuda, annan lastele ise võimaluse oma tundeid peegeldada, seisukohti selgitada, lahendus leida ja kokkuleppeid sõlmida (SPR)*. Hea Alguse rühma õpetaja tõi välja veel ühe meetodi, mida nad kasutavad laste vaheliste konfliktide lahendamiseks. Nimelt nad kaardistavad konflikti ja arutavad lapsega, mis tundeid antud olukord tekitab mõlemal osapoolel ning püütakse leida konflikti lahendamise võimalus.

Juhul kui laste vahel on tekkinud konflikt, julgustame lapsi koos arutama, kuidas oleks võinud teisiti käituda ja mida öelda, laseme lastel endil harjutada olukorra analüüsi. Oluline on ka vabanduse palumise oskus. (KHA)

Suunasime omavahel probleeme lahendama. (KPR)

Hea Alguse õpetajad rõhutasid, et laste sotsiaalsete oskuste arenguks tehakse kogu rühmas ühiseid hommikuringe, vestlusringe, mängitakse ühiseid mängu ja tehakse igapäeva tegevusi. Selleks, et kõik lapsed saaksid võimaluse enda arvamust avaldada teeb assistent ka õhtuti vestlusringe, sest siis ei ole õppetegevusi ja lapsi on ka juba vähem ning tingitult sellest saavad rääkida ka need lapsed, kelle teadmised ei ole võib olla kõige paremad ja on väga tagasihoidlikud. Seevastu Projektõppe õpetajad mainisid ühiste sotsiaalsete oskuste arenguks tehtavateks tegevusteks erinevaid õppekäike erinevatesse keskkondadesse. Mainiti teatris käimist, rongiga sõitmist ja poe ning kohviku külastust. Mõlema õppemetoodikat

esindavad õpetajad peavad tähtsaks märgata last ja tema tugevusi ning nõrkusi, et siis vastavalt sellele arendada tema sotsiaalseid oskusi.

Ja koos oleme käinud ju õppekäikudel, need ju ka kõik toetavad, et ta peab ju oskama seal käituda, olla nii bussis kui rongis, kui, siis seal ütleme või seal muuseumis osa oskama kuulata, oskama küsimusi, esitada. (APR)

Mõned lapsed on julgemad ning hea meelega võtavad osa vestlusest, avaldavad oma arvamust. Ühised vestlusringid, ühised mängud, igapäevased tegevused on need, mille abil saavad sotsiaalsed oskused areneda. (KHA)

Uurijad panid tähele, et nii Hea Alguse kui ka Projektõppe õpetajad toetavad lapsi individuaalselt sotsiaalsete oskuste arengul vastavalt vajadusele. Üks Hea Alguse õpetaja ütles: „Mõni laps on selline hästi temperamentne, julge ja tahaks kõike teha, kuid teine laps on tagasihoidlikum. Ja siis ma olenki nutikas, et need lapsed omavahel kokku panna. Selline julgem laps toetab tagasihoidlikumat last. Või siis valid teema, milles ka tagasihoidlikum laps saaks kaasa rääkida nagu näiteks, mis sa kodus tegid või mis sulle meeldib.“ (PHA)

Mõlema õppemetoodika esindajad on seisukohal, et kõik vestlused lastega ei pea alati olema akadeemilistele teadmistele suunatud. Tähtis on, et lapsed saaksid võimaluse enda arvamust avaldada ja kaasa rääkida. Projektõppe õpetajate arvamusest tuli välja, et individuaalselt saavad lapsed enda sotsiaalseid oskuseid arendada enda gruppi juhtides. Projektõppe käigus viiakse läbi mitmeid projekte, kus vastavalt iga lapse huvidele saavad nad osaleda just selle grupitöös, mis neile huvi pakub ja tänu sellele saavad kõik lapsed anda enda teadmisi edasi ka teistele lastele. Üks Projektõppe õpetaja ütles, et keerulistema laste puhul, *kelle eneseregulatsioon ja sotsiaalsed oskused pole eakohasel tasemel arenenud. Nemad vajavad kindlasti lisatoetust. Oleme rakendanud oskuste õpet, rahupesa, kus on abivahendid. Näiteks vihatermomeeter, erinevad sensoorsed vahendid, emotsioonide pildid, pildiseeria probleemilahenduskaartidega ja muud abistavad vahendid. Tugevate tunnete korral võtame aja maha rahunemiseks. Oskuste õppe metoodikat oleme rakendanud kahel lapsel. (SPR)*

Intervjuudest tuli välja, et individuaalse toe saamiseks kasutatakse veel ka eripedagoogi tuge.

Selleks, et areneks laste suhtlemisoskus ja koostöö oskus viiakse läbi hommikuringe ja paaristöid. Kõik õpetajad peavad oluliseks meeskonnatööoskust ja seda oskus õpetatakse lastele läbi erinevate tegevuste nagu näiteks ühised mängud, kus lapsed loovad ise oma algatuslikult mängu. Hea Alguse õpetajad tõid välja, et eriti hästi saab toetatud laste

suhtlemis- ja koostööoskus erinevates situatsiooni- ja lavastusmängudes. Mõlema õppemethodika õpetajad töid välja, et vahetud olukorrad õpetavad last kõige enam. Projektõppe õpetajate meelest arendavad laste suhtlemis- ja koostööoskust erinevate sotsiaalsete situatsioonide läbimängimine ning erinevad uurimis ülesanded, kus saab teha väikeses grupis töid.

Aitavad situatsioonimängud ning lastele meeldivad ka lavastusmängud, läbi mille areneb esinemisjulgus. Loovmängupesas areneb laste loovus, samuti koostööoskus rühmakaaslastega mängu luues. (KHA)

Kindlasti hommikuringid, kus laps saab rääkida ja kindlasti teised lapsed kuulavad. Räägib see laps, kes just hetkel on palutud rääkima. Läbi selliste tegevuste ongi toetatud. Samuti ka läbi ühiste vestlusringide ja grupitöödena. (PHA)

...kas siis alguses mingit paaristööd, siis juba väiksemates gruppides tööd nad peavad üksteisele ütlema, kes midagi oskab, võib teistele seletada, kuidas midagi teha. Aitama riietumisel, kas või et ergutame neid, kes saab, et aitab teisi. (APR)

Uurimine, või on mingi õppemängud, kus peab koos näiteks grupiga tegema. (KPR)

Enamus tegevused lasteaias ja ka väljaspool toetavad lapse suhtlemisoskuste arengut. Oleme läbimänginud erinevad sotsiaalsed situatsioonid, mis toetavad suhtlemisoskuste arengut ja lõiminud neid projektõppesse. (SPR)

Hea Alguse ning Projektõppe rühmades intervjuusid läbi viies, küsisid uurijad õpetajate käest alustuseks, kuidas nad hindavad kuue kuni seitsmeaastaste laste sotsiaalset arengut, ning millised laste peamiseid sotsiaalse arengu tugevusi ja nõrkused nad on täheldanud. Hea Alguse õpetajaid intervjuerides, selgus, et nad hindavad üldiselt 6–7-aastaste laste sotsiaalset arengut heaks. Samas rõhutasid Hea Alguse õpetajad aga ka asjaolu, et kõik lapsed on siiski erinevad, tähendades, et mõne lapse sotsiaalsed oskused arenevad võrreldes eakaaslastega kiiremini ning paremal tasemel. Samal arvamusel olid ka Projektõppe õpetajad, kes töid välja, et enamasti on lapsed sotsiaalselt hästi arenenud, kuid alati esineb ka erandeid, kus mõnel lapsel võib olla keerulisem reguleerida oma emotsioone ja lahendada konflikte. Hea Alguse õpetajad on veendumusel, et nende rakendatav metoodika arendab laste sotsiaalseid oskusi teadlikumalt, viies läbi tööd nelja liikmelistes gruppides, kus lastel avaneb rohkem võimalusi oma rühmakaaslastega suhtlemiseks. Uurijad märkasid, et töö

väiksemates gruppides loob laste jaoks toetava ning turvalise keskkonna, mis soodustab omakorda nende paremat sotsiaalset arengut. Projektõppe õpetaja tõi intervjuus välja, et lapsed on iseseisvad ning enamus nende sotsiaalseid oskusi areneb loomulikult igapäevaste tegevuste ja mängude käigus. Intervjuudest selgus, et üheks mänguks, mida Projektõppe õpetajad on lastega läbi viinud, on näiteks interneti arengu jälgimismäng “Lahe”.

Osadel lastel on probleemiks emotsioonide kontrollimine, konfliktide lahendamise oskus ning käitumise kohandamine vastavalt tagasisidele. (SPR)

Väga oluline on väikestes gruppides töötada, sest siis saavad kõik lapsed võimaluse suhelda, mitte ainult tugeva natuuriga lapsed. (PHA)

Üldiselt nad toimetavad väga hästi üksteisega koos, arvestavad üksteisega, abistavad üksteist, ilma et sa peaksid sellele üldse tähelepanu pöörama. (APR)

Mul oli eelmises rühmas mitu last, kes esimesed kaks aastat ei tahtnud midagi rääkida. Vanemad olid alguses nii mures, lõpuks ütlesid, et ei jõua juttu ära kuulatagi. (PHA)

Samuti palusid uurijad tuua mõlemat õpet esindavatel õpetajatel välja näiteid igapäeva toimingutes esinevatest situatsioonidest, kus on väljendunud laste sotsiaalsete oskuste hea ja arendamist vajav tase. Hea Alguse metoodikat rakendav õpetaja tõi välja, et kui anda lastele võimalus olla õpetaja rollis, või kui ta saab teistele midagi õpetada, siis arendab see laste sotsiaalseid oskuseid, sealhulgas abivalmidust ja esinemisjulgust. Üheks last arendavaks tegevuseks on Hea Alguse õpetaja sõnul sõbra abistamine riietumisel, kui seda on vaja. Koostööoskused arenevad lastel aga näiteks söögisaalis, kui ühiselt söögilauda kaetakse. Projektõppe õpetajad tõid samuti intervjuus välja, et lapsed aitavad üksteist riietumisel, toitu tõstetakse iseseisvalt ja vajadusel abistatakse sõpra. Ühe projektõppe õpetajal on oma rühma lastega selles osas väga head kokkulepped, mis toetavad suuresti laste sotsiaalset arengut.

Lapsed on omaalgatuslikult tuletanud rühmakaaslasele meelde rühma kokkuleppeid. Meie rühmas oli kokkulepe, kui müratase läheb kõrgeks, siis anname märku kätt tõstes. Lapsed tulid selle kokkuleppega kenasti kaasa. Nad hakkasid iseseisvalt käe tõstmist rakendama, kui tundsid vajadust vaikuse järele. Magama minnes meeldis meie lastele väga teha vaikuseminutite harjutusi, mis aitas kaasa keskendumisele, eneseregulatsioonile, enda mõistmisele, kehatunnetusele, tähelepanelikkusele ja kuidas rahulikuks jääda. (SPR)

Küsimusele, millised on laste sotsiaalse arengu peamised tugevused ja nõrkused selgus Hea Alguse õpetajate intervjuusid analüüsid, et laste sotsiaalse arengu tugevuseks on konfliktide lahendamise oskus ning tegevuskeskustes tegutsemise, läbi mille areneb lapse iseseisvus ja võimalus võtta vastu otsuseid. Hea Alguse metoodika põhimõte teha tööd väikestes gruppides, toetab laste enesekindlust ja julguse kasvu oma arvamuse avaldamiseks. Grupitöö arendab lapses ka kohusetunnet, et kõik pooleliolevad tööd alati lõpetada. Nõrkusena töid Hea Alguse õpetajad välja laste kuulamisoskuse, mis vajab veel parandamist. Projektõppe tugevusena toovad selle õpetajad esile laste enesekindluse kasvu, julguse väljendada oma mõtteid ja nende paranenud suhtlemis- ning kuulamisoskuse. Projektõppe ühe eelisenä tõi ka välja, et metoodika võimaldab lapses hästi esile tuua juhiomadusi. Projektõppe puhul tõi üks õpetajatest välja, et väikestel lastel on Projektõppe alguses arengu nõrgaks pooleks teistega arvestamine, konfliktide lahendamisoskus ning emotsioonide kontrollimine. Intervjuudest selgus, et nii Hea Alguse kui ka Projektõppe metoodikad toetavad laste sotsiaalsete oskuste arengut, kuid selleks on oluline õpetajate teadlik ja individuaalne lähenemine lapsele, ning seda eriti kuulamisoskuse arendamisel.

Ma arvangi, et meie tugevuseks on konfliktide lahendamise oskus, nõrkuseks kuulamisoskused, sest kõik lapsed tahtsid kogu aeg rääkida.(PHA)

Hea alguse metoodikas tegutsetakse tegevuskeskustes ning see annab võimaluse lapsel vastu võtta otsuseid, millisesse keskusesse ta hetkel läheb. Areneb iseseisvus, võimalust teha koostööd ja suhelda väiksemates gruppides. Samuti annab võimaluse vastutuse võtmiseks, et peale tegevuspesas käimist märkida tegevus tehtuks ja jälgida, et nädala lõpuks saavad kõik tööd tehtud.(KHA)

Tugevusena lapsed on muutunud enesekindlamaks, julgevad väljendada oma ideid/mõtteid, paranenud on üksteisega arvestamine, kuulamis-ja suhtlemisoskus. Läbi erinevate harjutuste ja meetodite rakendamist on paranenud probleemset kohad. (SPR)

Võrreldes ühe Hea Alguse ja Projektõppe õpetajate vastuseid laste konfliktide lahendamise oskuste kohta, selgus, et Hea Alguse metoodikat rakendavas rühmas oli konfliktsete situatsioonidega tegelemine laste üheks tugevuseks, samas kui Projektõppe alguses on lastel konfliktide lahendamise oskus kohati keerulisem. Samuti küsisid uurijad, kuidas mõlemas, erinevat metoodikat rakendavas rühmas konfliktide lahendamine täpsemalt käib, ning kas lapsed lahendavad rühmas tekkinud probleemseid situatsioone ka iseseisvalt. Hea Alguse

metoodika õpetajate intervjuudest selgus, et konfliktse situatsiooni esinemisel lahendavad lapsed enamasti ebameeldiva olukorra iseseisvalt. Selline oskus annab lastele hea võimaluse ise situatsioonidele lahendusi leida. Õpetajate sõnul on muidugi esinenud ka olukordi, kus on vajalik õpetaja poolne sekkumine. Konfliktide lahendamise oskuse arendamiseks suunasid õpetajad lapsi ebameeldivusi lahendama ning kaardistasid lastega koostöös olukordi, et uurida, mis tunne on ka teise osapoolena olevatel lastel ja miks nad ennast halvasti tunnevad, ning viisid läbi ühiseid arutelusid, mille käigus situatsioonile lahendust leida püüti. Samuti julgustasid õpetajad lapsi konfliktide korral julgesti ütleva, mis neile ei meeldi, et nad vastavalt käituvad. Lõpuks tekkis lastel endal julgus öelda, kui miski neid häiris. Hea Alguse õpetajad on veendunud, et nende rakendatav metoodika toetab laste suhtlemisoskuste arengut, mis omakorda soodustab laste oskust paremini omavahelisi arusaamatusi lahendada. Sarnaselt Hea Alguse metoodikale tõid ka Projektõppe õpetajad välja, et lapsed lahendavad palju olukordi ise ning õpetaja sekkub konflikti lahendamisesse vajadusel. Üks õpetaja tõi oma intervjuus välja, et Projektõppe on õpetanud lapsi omavahel julgelt suhtlema ja olukordi arutama ning seda eriti koolieelikute hulgas, kellel on need sotsiaalsed oskused hästi arenenud. Intervjuust Projektõppe õpetajatega selgub veel, et lapsed on väga erinevaid lapsi ja osa lastest vajab probleemse olukorra esinemisel õpetaja suunamist.

Konfliktsituatsiooni tekkimisel on lapsi, kes tulevad esmalt õpetajale toimumust rääkima, kuid siis ma suunan lapse mängukaaslase juurde juhtunut arutama. See on hea võimalus õppida olukordadele lahendusi leidma. (KHA)

Osad lapsed proovivad iseseisvalt lahendada rühmas tekkinud konflikte. Oleme suunanud lapsi ise probleemile lahendust leidma. Samas on lapsi, kes vajavad otsust suunamist probleemide lahendamisel eelnevalt kirjeldatud meetodite abil. (SPR)

Konfliktide korral on oluline alati julgesti öelda, et näiteks mulle ei meeldi, et sa nii teed. Lõpuks tekkis lastel endal julgus ise öelda, kui neile midagi ei meeldinud. Me nägime kõrvalt, et kasvas selline oskus ja julgus ikkagi enda eest seista. (PHA)

Konfliktide teema käsitlesest üle minemiseks, küsisid uurijad, kuidas õpetajad hindaksid oma rühmades olevate laste üldiseid eneseregulatsiooni ning empaatia oskusi. Hea Alguse õpetajad väitsid intervjuus, et lapsed olid väga empaatilised. Oli lapsi, kellel olid eneseregulatsiooni oskused paremini arenenud, samas kui osad lapsed vajasisid rohkem aega

ja juhendamist. Hea Alguse metoodikat rakendavates rühmades vajas mõni üksik laps õpetaja abi, et oma emotsioonidega paremini toime tulla. Projektõppe üks õpetajatest jagas oma veendumust, et Projektõppe aitab kindlasti kaasa laste eneseregulatsiooni arengule. Lapsed on õpetaja sõnul sisemiselt motiveeritavamad, kui lähtuda ka nende huvidest. Intervjuusid analüüsisid märkasid uurijad, et iga laps on isikupärane, mistõttu on laste arengu tasemed ka üksteisest erinevad ning seda hoolimata metoodikast, mida konkreetses lasteaias rakendatakse.

Üksikutel lastel on vaja harjutada oma emotsioonidega toimetulekut, viise rahunemiseks, kaotuse ja pettumusega toimetuleku õpetamine on olnud paari lapse puhul vajalik. (KHA)

Projektõppe metoodika aitab kindlasti kaasa eneseregulatsioonile. Kuna projektõppes on lastes väljendunud sisemine motiveeritus ja nende huvidest lähtumine. See võib ära hoida konfliktsituatsioone ja samaaegselt tegevused „treenivad“ koostööoskusi. Abiks tulevad ka muud meetodid ja nende lõimimine. (SPR)

Lõpetuseks küsitlesid uurijad õpetajaid ka teemal, kuidas lapsed oma eakaaslastega rühmas rakendatava metoodika raames oma eakaaslastega suhtlevad ja koostööd teevad, ning milline on laste üldine osalus ning initsiatiiv sotsiaalsetes tegevustes osaledes. Intervjuuerides Hea Alguse õpetajaid ilmnes, et õpetajad on laste suhtlemisoskuse arendamisele pühendunud terve päeva vältel. Üks õpetajatest tõi välja, et esialgu jagas ta lapsi gruppidesse nii, nagu Hea Alguse metoodika seda ette näeb, ehk loosi tahtel. Hiljem muutis õpetaja taktikat ja tegi teadlikumaid valikuid, et lastel oleks võimalus kõikide rühmakaaslasega suhelda ja koostööd teha. Õpe olevat osutunud edukaks ning lapsed mängisid omavahel palju koos ka väljaspool õppetööd. Projektõppe õpetajad tõid esile, et kui lapsed on Projektõppega harjunud, siis teevad nad omavahelist koostööd väga hästi. Projektõppe õpetajate sõnul avalduvad erinevad koostööoskused kõige paremini, kui on käsil mõni reaalne projekt.

Imeline koostööoskus avaldus meil projektis „Lemmikloomade saladused“, kus lapsed korraldasid lemmikloomade näituse. Seal rakendati tööjaotust, suhtlemis-, kuulamis- ja läbirääkimisoskust, seisukohtade selgitamist, koostööd, probleemide lahendamise oskusi, üksteisega arvestamist, vastutustunnet jm. (SPR)

Intervjuudest selgus, et Hea Alguse metoodikat rakendavates rühmades oli laste huvi märgatavalt suur grupitööde vastu. Eriti meeldis lastele, kui õpetaja määras lapsi teistmoodi gruppidesse kui tavaliselt, kasutades selleks näiteks kujundeid. Hea Alguse metoodikas on

iga tegevuse juures alati tähtis kõik tegevused korralikult lõpuni viia. Õpetajad tõid veel intervjuust esile, et lapsed on ka oma osaluse ja initsiatiivi osas väga erinevad. On lapsi, kes lähevad kiirelt tegevust uudistama ja sellest osa saama, kuid on ka neid, kes vajavad alguses rohkem suunamist ja innustamist. Projektõppe õpetajate intervjuust selgus, et läbiviidavad tegevused tulenevad lapsest lähtuvalt ning seoses sellega on laste huvi ja initsiatiiv tegevuste vastu kõrgem. Üks õpetaja tõi intervjuus välja, et lastele on antud vabadus tegutsemiseks ja suurem otsustusvõimalus, seoses sellega, mida soovitakse näiteks teada saada ning milliseid kohti külastada. Samuti on Projektõppes oluline osa toetaval keskkonnal, et laste initsiatiiv ja osalus püsiks aktiivsed.

Läbi erinevate ülesannete, tegevuste või olukordade, kuidas nad lahendavad neid kohviku, lemmikloomade, kiirabi, teatri projektis jm peegeldub laste initsiatiiv ja ka vastutus, mis soodustab teistega arvestamist ja koostööskusi. Arvan, et toetav keskkond, kus lapsed tunnevad ennast väärtustatuna, nende mõtted on olulised ja nende arvamusega arvestatakse, siis on laste osalus aktiivne ja nad julgevad oma ideid ellu viia.(SPR)

ARUTELU

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli kaardistada ja võrrelda laste sotsiaalse arengu taset Projektõppe ja Hea Alguse metoodikat kasutanud rühmades. Eesmärgi saavutamiseks püstitasid töö autorid kaks uurimisküsimust, millele otsiti vastuseid lasteaiaõpetajaid intervjuuerides ning Projektõppe ja Hea Alguse õppemetoodikat rakendatavate rühmade 6–7aastaste lastega sotsiaalsete oskuste hindamis mängu „Reis mööda põnevaid teid“ läbi viies.

Võrreldes Projektõppe ja Hea Alguse õppemetoodikaid 6–7aastaste laste sotsiaalsete oskuste hindamise mängutulemusi kogu mängu ulatuses, selgus, et sotsiaalsete oskuste aspektides suuri erisusi ei esinenud. Samas, kui pöörata tähelepanu soolisele aspektile, siis kehvemaid tulemusi saavutasid Projektõppe metoodikat järginud rühma poisid, kelle tulemusi mõjutasid negatiivselt kaks last, kes katkestasid mängu. Tulemustest selgus, et Hea Alguse metoodikat rakendavad õpetajad toetasid lapsi erinevate suunavate küsimustega, et aidata lastel ülesande sisust paremini aru saada. Projektõppe õpetajatelt samalaadsed kommentaarid puudusid ja tulemustest lähtuvalt võib väita, et lapsed said ülesannetest ilma lisaselgitusi andmata aru. Projektõppe projektide sisu põhineb kindlal veendumusel, et koos tegutsedes, grupis arutledes ja kogemuste ning ideede reflekteerimisel saavutatakse parimad arusaamad õpitust. (Helm & Katz, 2016, lk 2)

Uurimistulemuste põhjal võib väita, et Hea Alguse metoodika toetab suurel määral just tagasihoidlikumaid lapsi, soodustades nende sotsiaalset arengut algselt paaristöödes, kus laps peaks saama esialgse kogemuse ja julguse suhelda teiste lastega, mille järel hakatakse tegutsema juba nelja liikmelistes rühmades. Kuna Hea Alguse metoodika põhineb läbi temaatiliste õppeprotsesside rakendamise ja juhendatud mängu, mis on korraldatud läbi tegevuskeskuste, kus osaleb korraga kuni neli last, on just tagasihoidlikel lastel suurem võimalus ideid jagada ja sõprussuhteid luua. Lev Vögotski Sotsiaal-kultuuriline teooria kinnitab samuti, et õpetaja või täiskasvanu poolne juhendamine struktureeritud keskkonnas ja reaalses olukordades aitab lapsel arendada ja omandada keerukamaid sotsiokultuurilisi oskusi (Krull, 2018, lk 210-214). Projektõppe toetab laste sotsiaalsete oskuste arengut samuti läbi rühmatööde, aga uurimistulemustest lähtudes peeti metoodika eelisteks laste probleemide lahendamise oskust igapäevastes olukordadest tulenevalt ning nii enda kui ka teiste seisukohtadega arvestamist. Samuti peeti Projektõppe eelisteks lapse huvist lähtuvate teemade käsitlemist, kus lastel on võimalik enda oskustest lähtuvalt anda enda teadmisi edasi

ka teistele lastele ning juhtida enda gruppi. J. Käisi arvates on samuti väga tähtis, et iga inimene saaks areneda just vastavalt enda võimetele ja oma huvidest lähtuvalt (Käis, 1992, lk 5,6). Antud uurimistulemust kinnitab ka Pärnu vabakooli näide, kus projektõppe kogemus oli positiivne ja õpetajate tagasisidest tuli välja laste uus teadmine, et igale probleemile on olemas lahendus, mille leidmiseks on vajalik teha koostööd (Severin et al., 2014, lk 193, 214).

Uurimistulemustest tuli välja, et nii Hea Alguse kui ka Projektõppe õppemetoodikate puhul peeti tähtsaks lapse märkamist õpetaja poolt. Selleks, et õpetaja saaks toetada lapse puudulike sotsiaalsete oskuste arengut, peab ta märkama tema nõrkusi ja tugevusi. Samuti peeti tähtsaks õpetaja eeskujuga suhtluses kui ka probleemide lahendamisel. Seda, et positiivne õpetaja-lapse suhe soodustab laste sotsiaalset kompetentsust koolieelses eas, kinnitab ka Bengi Saral ja Ibrahim H. Acar uurimistöö, kus keskenduti sellele, kuidas mõjutavad koolieelsete laste sotsiaalset arengut erinevad suhted - lapsevanema ja lapse suhted, lapsevanemate omavahelised suhted ning õpetaja ja lapse suhted. (Saral & Acar, 2021, lk 856–872)

Selleks, et laste sotsiaalset arengut toetada peeti mõlema õppemetoodika esindajate poolt tähtsaks, et alati ei pea kõik vestlused lastega olema akadeemilistele teadmistele suunatud. Tähtis on, et lapsed saaksid võimaluse enda arvamus avaldada ja erinevatel teemadel kaasa rääkida. Samuti toetatakse lapsi sotsiaalsete oskuste arengul vastavalt vajadusele individuaalselt. Projektõppe esindaja lõi välja erinevaid toetavaid tegevusi, mida on rakendatud individuaalselt sotsiaalsete oskuste arendamiseks. On rakendatud oskusõpet, rahupesa (kus on abivahendid), vihatermomeetrit, erinevaid sensoorseid vahendeid ja probleemilahenduskaarte. Seevastu Hea Alguse esindajad mainisid individuaalsete sotsiaalsete oskuste arendamise meetodideks ainult vestlusi ja arutelusid väiksemates rühmades. Jean Piaget Kognitiivse arenguteooria seisukohalt peab õpetaja suutma pakkuda lastele erinevaid tegevusi nende sotsiaalsete oskuste arendamiseks, lähtudes iga lapse individuaalsest sotsiaalsete oskuste tasemest (Krull, 2018, lk 111–113).

Hea Alguse ja Projektõppe metoodikate suuremateks erinevusteks, laste sotsiaalsete oskuste arengu seisukohalt, on see, et Projektõppes kasutatakse palju laste huvist lähtuvaid rühmatöid ja käiakse erinevatel õppekäikudel erinevates keskkondades, kus õppetegevusi lõimitakse igapäevaste tegevuste kaudu. Näiteks käiakse kohvikus, sõidetakse rongiga teatrisse jne. John Dewey Progressiivse hariduse ja kogemusliku õppimise teooria järgi on

õppimine pidev protsess, mis peab toimuma läbi aktiivse koostöö ja kogemuste omandamise (Krull, 2018, lk 162–163, 323). Seevastu Hea Alguse metoodikat rakendatavates rühmades kasutatakse õpetajate poolt juhendatavaid tegevuskeskuseid, kus on lähtuvalt teemast olemas õppevahendid, mida laps kasutab. Läbi tegevuskeskuste ja väikeste neljaliikmeliste gruppide saavad lapsed jagada enda ideid ja luua sõprussuhteid, mida suuremas grupis on tagasihoidlikemal lastel raske teha. A. Bandura Sotsiaalse õppimise teooria kohaselt on õpetaja roll jälgida lapse arengu seaduspärasusi ja vastavalt sellele nende toetamine ja arendamine (Krull, 2018, lk 210–214).

Hea Alguse ja Projektõppe metoodikaid rakendavad õpetajad olid ühel meelel, et laste sotsiaalsete oskuste areng on väga individuaalne ja areneb mõnel lapsel kiiremini. Samas on lapsi, keda peab toetama erinevate sotsiaalsete oskuste arendamisel. Alati ei pruugi koolieelsete laste sotsiaalsete oskuste areng kulgeda ühtlaselt ja sellest tulenevalt võivad tekkida raskused teiste lastega suhtlemisel ja konfliktide lahendamisel (Kikas, 2008, lk 69, 72). Hea Alguse metoodikat rakendavad õpetajad olid kindlal veendumusel, et just nende kasutatav metoodika soodustab igakülgset laste sotsiaalset arengut, kuna antud metoodika arendab laste sotsiaalseid oskusi teadlikumalt, viies läbi õppetegevusi nelja liikmelistes gruppides. Sellised väiksemad grupid loovad lastele turvalisema keskkonna, mis omakorda soodustavad paremat sotsiaalset arengut. Hea Alguse metoodika annab sotsiaalsete oskuste arengule hea vundamendi, võimaldades lastel gruppi kuuluda, ideid ja asju jagada, läbirääkimisi pidada, sõprussuhteid luua, käitumisreegleid õppida, koostööd teha ja konflikte lahendada (Avatud Ühiskonna Fond, 2019, lk 167).

Sotsiaalsete oskuste arengu taset hindavad nii Projektõppe kui ka Hea Alguse metoodikaid rakendavad õpetajad suures osas lapsi erinevates tegevustes jälgides ja nendega suheldes. Lisaks viiakse läbi arengu jälgimise mängu, näiteks Projektõppe õpetajad ütlesid, et viimati kasutati arengu jälgimise mängu Lahe. Suuremad erinevused kahe õppemetoodika sotsiaalsete oskuste arengu jälgimisel on tegevustel mida lapsed teevad. Hea Alguse metoodika puhul on tegevused rohkem organiseeritud ja õpetaja poolt juhendatud, seevastu Projektõppe õpetajatega vestlustest tuli välja tegevuste laste huvist lähtumine ja suurem vabadus ise organiseerida, konflikte lahendada ja julgus väljendada enda mõtteid. Teada on, et lapse õpivad matkides, sest siis saavad nad õppida sellest mida näevad. Õpetaja roll ei ole faktiliste teadmiste edasi andmine. Õpetaja roll on olla toetav täiskasvanu, kes võimaldab lastel turvalises keskkonnas ise uurida, avastada, arutleda ja järeldusi teha. (Tuuling, 2015)

Konfliktide lahendamise oskust peavad tugevuseks Hea Alguse metoodika kasutajad ja Projektõppe kasutajad näevad, et see on oskus, mida peaks siiski veel lastes arendama. Uurimistöö tulemustest tuli välja, et Projektõppe õpetajad kasutavad probleemsete kohtade arendamiseks erinevaid harjutusi ja meetodeid, mis aitavad laste sotsiaalset arengut toetada. Näiteks on rakendatud oskusõpet, probleemilahenduskaarte, vaikuseminuteid, vihatermomeetrit. Samas nõrkustena tuli välja Projektõppe puhul, et just päris väikeste lastega on keerulisem, sest neil puudub veel oskus teistega arvestada ja konfliktide lahendada, ning samuti ei suudeta veel kontrollida enda emotsioone. Erinevustena kahe õppemetoodika vahel tuli veel välja, et Hea Alguse puhul peeti nõrkuseks laste kuulamisoskust, mis vajaks veel arendamist, seevastu Projektõppe puhul toodi laste suhtlemis- ja kuulamisoskus välja tugevusena. Hea Alguse metoodika tugevuseks on lastele vastutuse andmise võimalus, mis väljendub selles, et laps peab ise jälgima, et nädala lõpuks saavad kõik tööd tehtud, mis on tegevuskeskustes ettenähtud.

Uurimistöö tulemustest tuli välja, et kõik õpetajad olenemata nende kasutatavast metoodikast peavad nii Head Algust kui ka Projektõpet laste sotsiaalsete oskuste arengut toetavaks ja arendavaks. Tulemustes toodi välja mõlema metoodika plussid ja miinused ning oldi ühel meelel, et iga last vaadeldakse ja toetatakse tema sotsiaalsete oskuste arendamisel individuaalselt. Kuigi lähenemisviisid on mõneti erinevad, siis lastega läbiviidud sotsiaalsete oskuste mängu lõpptulemuses jäädigi mõlema õppemetoodika esindajate puhul võrdsele tasemele.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö teemaks on „6–7aastaste laste sotsiaalsete oskuste arengu taseme võrdlus, Projektõppe- ja Hea Alguse õppemetoodikat rakendatavates rühmades“. Käesoleva uurimistöö eesmärgiks oli kaardistada ja võrrelda laste sotsiaalse arengu taset Projektõppe ja Hea Alguse metoodikat kasutanud rühmades.

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas on välja toodud 6–7aastaste laste eeldatavad sotsiaalsed oskused, milleks on oskus teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnerit, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest. Kahjuks kinnitab OECD rahvusvaheline alushariduse ja laste heaolu uuring IELS 2018, et osad lapsed Eestis ei omanda vajalikke sotsiaalseid oskusi loomulikul teel, mistõttu vajavad nad selleks sihipäraseid arendavaid tegevusi. Uurimistöö tulemustest tuli samuti välja, et olenemata sellest, kas kasutatakse Hea Alguse või Projektõppe metoodikaid laste sotsiaalsete oskuste arendamiseks, on laste sotsiaalsete oskuste areng väga individuaalne ja areneb mõnel lapsel kiiremini kui teisel. On lapsi, keda peab toetama erinevate sotsiaalsete oskuste arendamisel individuaalselt ja kasutama lisaks erinevaid harjutusi ja meetodeid.

Bakalaureusetöö teoreetilises osas toodi välja lapse sotsiaalse arengu üldine ülevaade, sotsiaalsete oskuste mõjutegurid ning Projektõppe ja Hea Alguse metoodikate teoreetilised lähtekohad. Samuti toodi teoreetilises osas välja Projektõppe ja Hea Alguse metoodika roll laste sotsiaalsete oskuste kujundamisel, mida tõestasid erinevad näited ja uurimused. Uurimuses osalenud õpetajad peavad nii Hea Alguse kui ka Projektõppe metoodikaid sobivateks õppemeetoditeks, mis toetavad laste sotsiaalsete oskuste arengut. Uurimistulemustes tulid välja mõlema õppemetoodika plussid ja miinused, ning oldi ühel meelel, et iga last vaadeldakse ja toetatakse tema sotsiaalsete oskuste arendamisel individuaalselt. Kuigi lähenemisviisid on mõneti erinevad, siis lastega läbiviidud sotsiaalsete oskuste mängu lõpptulemusena jäädi mõlema õppemetoodika puhul võrdsele tasemele. Suuremate erisustena kahe õppemetoodika vahel tuli välja, et Hea Alguse metoodika toetab rohkem tagasihoidlike lapsi, aidates neil tasapisi sulanduda suuremasse gruppi, ning Projektõppe keskendub iga lapse individuaalsusele, võimaldades lastel uurida, planeerida ja arutleda iseseisvalt nii palju kui võimalik.

Uurimus viidi läbi Lääne-Virumaa kahes lasteaias. Üks lasteaed kasutab enda õppetöös Hea Alguse õppemetoodikat ja teise lasteaia rühmad kasutavad Projektõppe metoodikat.

Uurimuses osalenud lasteaegade rühmade lastele korraldati sotsiaalsete oskuste arengu hindamismäng, ning õpetajatega viidi läbi intervjuud, et saada teada, kuidas toetavad Hea Alguse ja Projektõppe metoodikad laste sotsiaalsete oskuste arengut, ning kuidas hindavad õpetajad laste sotsiaalsete oskuste taset, rakendades Hea Alguse ja Projektõppe metoodikaid. Sotsiaalsete oskuste hindamise mängus osales 31 Hea Alguse ja 24 Projektõppe metoodikal õppivat last. Intervjuus osales 5 õpetajat, kellest kolm esindasid Projektõppet ja kaks Hea Alguse metoodikat.

Uurimistöö järel dustena võib välja tuua, et

- Hea Alguse metoodikat rakendatavate rühmade lapsed olid sotsiaalsete oskuste mängupeatuse „Sõbratee“ tulemuste põhjal paremad suhtlejad, osates teha paremini koostööd ja leides paremini kontakti mängukaaslastega.
- Hea Alguse metoodikat rakendatavate rühmade lapsed olid sotsiaalsete oskuste mängupeatuse „Abitee“ tulemuste põhjal paremad abivajajate märkajad, osates kirjeldada, kuidas abivajajat vajadusel aidata.
- Võrreldes Hea Alguse ja Projektõppe metoodikaid sotsiaalsete oskuste hindamismängu lõpptulemustes, mis hõlmasid tervet mängu, suuri erisusi ei esinenud ja laste sotsiaalsete oskuste tase oli võrdne. Hea Alguse ja Projektõppe rühmade lapsed tegutsesid täiskasvanu juhiste järgi, jälgisid mängureegleid, leidsid mängu käigus tekkinud probleemidele lahendused ning jõudsid kaaslastega kokkuleppele.
- Sotsiaalsete oskuste hindamismängu lõpptulemuste kommentaaride põhjal vajasisid Hea Alguse metoodikal õppivad lapsed erinevate suunavate küsimustega rohkem tuge, võimaldamaks neil ülesannete sisust paremini aru saada. Seevastu Projektõppe rühma lapsed mõistsid ülesannete sisu ilma suuremate lisaselgitusteta.
- Hea Alguse metoodika toetab rohkem tagasihoidlikuid lapsi, soodustades nende sotsiaalset arengut algselt paaristöodes, kus laps peaks saama esialgse kogemuse ja julguse suhelda teiste lastega, peale mida hakatakse tegutsema juba nelja liikmelistes rühmades.
- Hea Alguse ja Projektõppe metoodikaid kasutatavates rühmades toetatakse lapse individuaalset sotsiaalsete oskuste arengut vastavalt vajadusele.
- Projektõppe õpetajad kasutavad lapse individuaalseks sotsiaalsete oskuste arendamiseks lisa harjutusi ja meetodeid. Rakendatud on oskusõpet, rahupesa (kus on abivahendid), vihatermomeetrit, erinevaid sensoorseid vahendeid ja

probleemilahenduskaarte. Hea Alguse metoodika esindajad mainisid, et kasutavad individuaalsete sotsiaalsete oskuste arendamiseks ainult vestlusi ning arutelusid väiksemates rühmades.

- Projektõppes kasutatakse palju laste huvist lähtuvaid rühmatöid ja käiakse erinevatel õppekäikudel erinevates keskkondades, kus õppetegevusi lõimitakse igapäevaste tegevuste kaudu. Näiteks käiakse kohvikus, sõidetakse rongiga teatrisse jne.
- Hea Alguse metoodikat rakendatavates rühmades kasutatakse õpetajate poolt juhendatavaid tegevuskeskuseid, kus on lähtuvalt teemast olemas õppevahendid, mida laps kasutab. Läbi tegevuskeskuste ja väikeste neljaliikmeliste gruppide saavad lapsed jagada enda ideid ja luua sõprussuhteid, mida suuremas grupis on tagasihoidlikumatel lastel raske teha.

Uuringu tulemuste põhjal annavad autorid Hea Alguse ja Projektõppe metoodikaid rakendavatele õpetajatele järgmised soovitusel:

- Projektõppes kasutada võimalusel tegevuste läbiviimisel paaritöid ja väikeseid kuni neljaliikmelisi gruppe, soodustamaks tagasihoidlikema laste sotsiaalsete oskuste arengut.
- Selleks, et toetada rohkem lapse individuaalsete sotsiaalsete oskuste arengut, võiks Hea Alguse metoodikat rakendavad õpetajad võimalusel katsetada erinevaid sotsiaalset arengut toetavaid harjutusi ja mängu.
- Hea Alguse metoodikat rakendavate rühmade planeeritavad õppetegevused võiksid võimalusel rohkem lähtuda laste huvist ja võimaldama suuremat vabadust lapsel ise kogeda ja uurida.

Uurijad on seisukohal, et laste sotsiaalsete oskuste arengu võrdlus erinevate õppemetoodikate vahel on väga vajalik, kuna annab võimaluse märgata plusse ja miinuseid rakendatavates õppemetoodikates. Projektõppe ja Hea Alguse metoodikate tõhusust laste sotsiaalsete oskuste arendamiseks kinnitasid ka uurimistöö tulemused, kus mõlema õppemetoodika esindatavad rühmad said lõpptulemusena võrdsed tulemused. Intervjuud õpetajatega kinnitasid mõlema õppemetoodika olulisust, tuues selgelt välja ka erinevad lähenemisviisid laste sotsiaalsete oskuste arendamiseks.

Käesoleva uurimustöö nõrkustena võib tuua välja, et Hea Alguse ja Projektõppe õppemetoodikad on oma olemuselt suhteliselt sarnased. Samuti peavad uurijad antud uurimistöö nõrkuseks väikest valimit, mis mõjutab tulemuste esinduslikkust ja üldistatavust.

Soovitaksime järgmistel uurijatel võrrelda Projektõppe ja Hea Alguse õppemetoodikaid täiesti erinevate õppemetoodikatega, nagu näiteks Montessori pedagoogika, kus on spetsiaalsed väljatöötatud õppematerjalid ja keskendutakse rohkem individuaalsele tegutsemisele, või Waldorfpedagoogika, kus välditakse varajases eas formaalset õpet ja toetatakse laste fantaasiat.

KASUTATUD KIRJANDUS

Alotaibi, M.S. (2024). Game-based learning in early childhood education: a systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, 15, 1307881.

doi:10.3389/fpsyg.2024.1307881

Avatud Ühiskonna Fond London. (2019). Lapsekeskne demokraatlik lasteaed. Rahvusvaheline Step by Step Assotsiatsioon (ISSA), (lk 4-26). Trükikoda Paar.

Bandura, A. (1971). Social learning theory. General Learning Press

https://www.asecib.ase.ro/mps/Bandura_SocialLearningTheory.pdf

Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2007). Research Methods in Education. Routledge. Taylor & Francis e- Library.

https://www.researchgate.net/publication/44824604_Research_Methods_in_Education

Dewey, J. (2001). The School and Society & The Child and the Curriculum. Mineola, New-York: Dover Publications

Enn, E. (2017). 3-7 aastaste laste sotsiaalseid oskusi mõjutavad tegurid ühe lasteaia näitel. Tartu Ülikool. Magistritöö. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/1900a0d9-226a-4c67-8347-f15a9c4755b4/content>

Frogner, L., Hellfeldta, K., Ångströma, A-K., Andersheda, A-K., Källströma, Å., Fantib, K.A., Andershed, H. (2021). Stability and Change in Early Social Skills Development in Relation to Early School Performance: A Longitudinal Study of A Swedish Cohort. *Early Education and Development*, 33(1), 17–37. Retrieved (19.01.2025)

<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/10409289.2020.1857989?needAccess=true>

Gleitman, H., Gross, J., & Reisberg, D. (2014). Psühholoogia. Hermes.

Han, H. S. (2014). Supporting Early Childhood Teachers to Promote Children's Social Competence: Components for Best Professional Development Practices. *Early Childhood Education Journal*, 42(3), 171–179. Retrieved (13.10.2024) <https://research-ebSCO-com.ezproxy.utlib.ut.ee/c/qlurcm/viewer/pdf/buuzta7lkj>

Hea Algus metoodika. (2024). *Tallinna Haridusamet*, 21. veebruar. Kasutatud 04.11.2024, <https://www.tallinn.ee/et/haridus/hea-algus-metoodika>

Helm, H. J., Katz, L.G. (2016). *Young Investigators: The project approach in the early years*. Teachers College Press

Kalmus, V., Linno, M., Masso, A. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs: Analüüsitehnikad kvalitatiivses sisuanalüüsis. Tartu Ülikool. <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys/>

Keltikangas-Järvinen, L. (2011). Sotsiaalsus ja sotsiaalsed oskused. Koolibri

Keltikangas-Järvinen, L. (2013). Väikelapse sotsiaalsus. Koolibri

Kikas, E. (2008). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu Ülikooli Kirjastus

Kirbits, K. (2014). *Õpetaja õpituba: Reis mööda põnevaid teid*. Mäng 6–7aastaste laste sotsiaalsete oskuste hindamiseks. Koolibri

Klaus, S., Peeters, J., Vonta, T. (2024). *Early Childhood Education in Social and Political Transitions: The Legacy of the Open Society Foundations Step by Step Program*. Bloomsbury, lk 10.

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2011). RT I 2008, 23, 152. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>

Krull, E. (2018). *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Õunapuu, L. (2014). Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes. Tartu Ülikool <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/3538e168-6012-4e90-8484-4bb59be8b14a/content>

Käis, J. (1992). *Isetegevus ja individuaalne tööviis*. Kirjastus Koolibri

Lahe, K. (2021). *Projektõpe lasteaias. Lapse arengu toetamine tema loomupärase uudishimu abil*. Laheküll OÜ

Lahe, K. (2020). Projektõpe muutunud õpikäsituse kontekstis. Rmt Stern, E (Koost.) Tallinna Ülikooli üliõpilaste 2018/2019. õppeaasta parimad teadustööd. Artiklite kogumik

(lk 32-35). Tallinna Ülikool.

https://www.tlu.ee/sites/default/files/TUKO/veeb/Artiklite_kogumik_2019.pdf

Leikop, M. (2014). Hea Alguse hea mõju Eesti alusharidusele. *Koolielu*, 14. november.

Kasutatud 04.11.2024, <https://www.koolielu.ee/info/readnews/402679/hea-alguse-hea-moju-eesti-alusharidusele>

Laherand, M. L. (2008). Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn: OÜ Infotrukk

Li, Y., Coplan, R. J., Wang, Y., Yin, J., Zhu, J., Gao, Z., Li, L. (2016). Preliminary

Evaluation of a Social Skills Training and Facilitated Play Early Intervention Programme for Extremely Shy Young Children in China. Published online in Wiley Online Library.

https://www.researchgate.net/publication/292185206_Preliminary_Evaluation_of_a_Social_Skills_Training_and_Facilitated_Play_Early_Intervention_Programme_for_Extremely_Shy_Young_Children_in_China

Mari-Liis & Minni. (2024, 16. mai). Toimetaja: 11 transkriptsioonirakenduse võrdlus. OÜ

VÄLEK [https://toimetaja.eu/10-](https://toimetaja.eu/10-transkriptsiooni/?fbclid=IwY2xjawHcwq5leHRuA2FlbQIxMAABHf5BO1133_fOrX3XnrAMtMukF58RtZYzK-uZLOnrnQOor0vrJQk6zyT7w_aem_15g87YvGnov0X4FRxIBSjg)

[transkriptsiooni/?fbclid=IwY2xjawHcwq5leHRuA2FlbQIxMAABHf5BO1133_fOrX3XnrAMtMukF58RtZYzK-uZLOnrnQOor0vrJQk6zyT7w_aem_15g87YvGnov0X4FRxIBSjg](https://toimetaja.eu/10-transkriptsiooni/?fbclid=IwY2xjawHcwq5leHRuA2FlbQIxMAABHf5BO1133_fOrX3XnrAMtMukF58RtZYzK-uZLOnrnQOor0vrJQk6zyT7w_aem_15g87YvGnov0X4FRxIBSjg)

McWayne, C. M., Fantuzzo, J. W., & McDermott, P. A. (2004). Preschool Competency in

Context: An Investigation of the Unique Contribution of Child Competencies to Early Academic Success. *Developmental Psychology*, 40(4), 633–645.

[https://psycnet.apa.org/fulltext/2004-15557-](https://psycnet.apa.org/fulltext/2004-15557-014.pdf?auth_token=fb3c46a783e314d6aa7ae586637bcdbe3d20df68)

[014.pdf?auth_token=fb3c46a783e314d6aa7ae586637bcdbe3d20df68](https://psycnet.apa.org/fulltext/2004-15557-014.pdf?auth_token=fb3c46a783e314d6aa7ae586637bcdbe3d20df68)

Mihkeles, U. (2014). Hea Algus koolis. Rmt Tammiste, H. (Koost.). Tarkus tuleb tasapisi:

Valik aktiivõppe strateegiaid lasteaias ja koolis (lk 62). AS Atlex

Prants, M. (2021, 22. juuli). *Kas laps on kooliks valmis?* [https://blogi.harno.ee/kas-laps-on-](https://blogi.harno.ee/kas-laps-on-kooliks-valmis/)

[kooliks-valmis/](https://blogi.harno.ee/kas-laps-on-kooliks-valmis/) (viimati vaadatud 30.09.24)

Tallinna Haridusamet. (2024). Hea Alguse metoodika.

<https://www.tallinn.ee/et/haridus/hea-algus-metoodika>

Talts, L. (2018, 25. mai). *Sotsiaalsete oskuste õpetamine aitab ennetada koolikiusamist*. <https://opleht.ee/2018/05/sotsiaalsete-oskuste-opetamine-aitab-ennetada-koolikiusamist/>
(viimati vaadatud 30.09.24)

Tammemäe, T., Tuul, M., Lilleoja, L., Õun, T., Peterson, T., Meesak, A-M. (2020). *OECD rahvusvahelise alushariduse ja laste heaolu uuringu IELS 2018 tulemused eestis*. Tallinn https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-07/iels_raport_2020.pdf

Tuul, M., Õun, T., Botovina, U. (2018). Hea Alguse programmi rakendavate ja mitterakendavate rühmade õpetajate hinnangud oma tegevusele lapsekeskse kasvatus kontekstis. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, nr 6(1), lk 102–135.

Tuuling, L. (08. 05 2015. a.). Õpetaja Leht . Allikas: Lasteaiaõpetaja roll lapse arengus: <https://opleht.ee/2015/05/lasteaiaopetaja-roll-lapse-arengus/>

Saral, B., Acar, H. I. (2021). *European Early Childhood Education Research Journal. Preschool children`s social competence: the roles of parent - child, parent - parent, and teacher - child relationships*. Routledge Taylor & Francis Group

Severin, L., Noppel, V., Õunap, M., Must, I. (2014). Projektõpe koolis. Rmt Tammiste, H. (Koost.). Tarkus tuleb tasapisi: Valik aktiivõppe strateegiaid lasteaias ja koolis (lk 193-195, 214). AS Atlex

Vooglaid, Ü. (2019). Elanikust kodanikuks. Käsiraamat isemõtlejale. <https://vooglaid.org/raamatud/elanikust-kodanikuks/>

Õun, T., Ugaste, A., Tuul, M., Niglas, K. (2010). Perceptions of Estonian pre-school teachers about the child-centred activities in different pedagogical approaches. *European Early Childhood Education Research Journal*, 18(3), (lk 241-256).

LISAD

Lisa 1. Intervjuu küsimused lasteaiaõpetajale

Hea lasteaiaõpetaja!

Oleme Janne Kübar ja Sille Hurt, Tartu Ülikooli Narva Kolledži kolmanda kursuse koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas eriala üliõpilased ja koostame oma bakalaureusetööd teemal „6–7aastaste laste sotsiaalsete oskuste arengu taseme võrdlus, Projektõppe- ja Hea Alguse õppemetoodikat rakendatavates rühmades“. Uurimistöö eesmärk on kaardistada ja võrrelda 6–7aastaste laste sotsiaalse arengu taset Projektõppe ja Hea- Alguse metoodikat kasutanud rühmades. Käesolev intervjuu on osa meie uurimistööst. Palume vastata järgnevatele intervjuu küsimustele. Teil on õigus igal hetkel loobuda vastamisest ning salvestatud andmed kustutatakse. Garanteerime intervjuueeritavate konfidentsiaalsuse ning salvestatud andmed kustutatakse peale uurimistöö kaitsmist.

Lugupidamisega

Janne Kübar ja Sille Hurt

INTERVJUU KÜSIMUSED:

(Soojendusküsimused)

1. Kui kaua olete töötanud rühmaõpetajana?
2. Milline on Teie rühma sisene töökorraldus?
3. Millist õppemetoodikat rakendate enda õpetaja töös?

Uurimisküsimus 1: Kuidas toetavad Projektõppe ja Hea Alguse metoodikad laste sotsiaalsete oskuste arengut?

1. Milliseid sotsiaalseid oskusi arendatakse Projektõppe/Hea Alguse metoodika kaudu?
2. Kuidas hindate õpetajana laste sotsiaalsete oskuste arengut Projektõppe/Hea Alguse metoodikat rakendades?
3. Milliseid tegevusi rakendate laste sotsiaalsete oskuste arendamiseks?
4. Läbi milliste tegevuste on toetatud Teie rühmas laste suhtlemisoskuste areng?

5. Kuidas on toetatud laste koostööoskuste areng?

6. Kuidas toetate õpetajana laste sotsiaalset arengut kogu rühmaga koos ja iga lapsega individuaalselt vastavalt tema vajadusele?

7. Milliseid meetodeid kasutate, et aidata lastel lahendada tekkinud konflikte?

Uurimisküsimus 2: Kuidas hinnatakse laste sotsiaalse arengu taset Projektõppe ja Hea Alguse metoodikat rakendades?

1. Kuidas hindate 6-7 aastaste laste sotsiaalset arengut?

2. Millised on laste sotsiaalse arengu peamised tugevused ja nõrkused, mida olete täheldanud Projektõppe/Hea Alguse rakendamise käigus?

3. Kuidas lapsed suhtlevad ja teevad koostööd oma eakaaslastega Projektõppe/Hea Alguse raames?

4. Kas ja kuidas lahendavad lapsed iseseisvalt rühmas tekkinud konflikte?

5. Millised on laste eneseregulatsiooni ja empaatia oskused Projektõppe/Hea Alguse metoodika rakendamisel?

6. Milline on laste osalus ja initsiatiiv sotsiaalsetes tegevustes Projektõppe/Hea Alguse raames?

7. Kirjeldage mõnda situatsiooni igapäeva toimingutes (riietumine, söömine jne), kus on väljendunud laste sotsiaalsete oskuste hea/arendamist vajav tase.

Lõpetuseks

Kas soovite veel midagi lisada laste sotsiaalsete oskuste arengu toetamise teemal?

Lisa 2. Intervjueeritavate õpetajate koodid

Esindatav metoodika	Tööstaaž	Kood
Projektõpe	21	KPR
Projektõpe	21	SPR
Projektõpe	25	APR
Hea Algus	19	KHA
Hea Algus	17	PHA

Lisa 3. Lapsevanemate teavitamine ja nõusolekute saamine

Tere ... lapsevanemad

Oleme Janne Kübar ja Sille Hurt Tartu Ülikooli Narva kolledži teise kursuse tudengid. Õpime „Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas“ õppekaval. Järgmisel aastal hakkame oma õpinguid lõpetama ja sellega seoses soovime oma bakalaureusetöö valmimisel Teie abi. Meie lõputöö teema on „6–7aastaste laste sotsiaalsete oskuste arengu taseme võrdlus, Projektõppe- ja Hea Alguse õppemetoodikat rakendatavates rühmades“. Soovime seoses sellega koolivaheajal 27.02.24 viia Teie lastega läbi õppemängu „Reis mööda põnevaid teid“, mis analüüsib 6–7aastaste laste sotsiaalseid oskusi. Kasutaksime antud tulemusi heaperemehelikult ja kellegi nime lõputöös ei avalikustata.

Soovime Teiepoolset nõusolekut antud õppemängu läbiviimiseks. Kui kellelegi ei sobi, et tema laps õppemängus osaleb, siis palun andke sellest teada oma rühma õpetajale hiljemalt esmaspäevaks 26.02.24. Küsimuste korral võib meile helistada all olevatel numbritel.

Ette tänades

Janne Kübar ja Sille Hurt

Tel. +372 5378 XXXX, +372 521 XXXX

Lisa 4. Vaatlusleht. Mäng 6–7aastaste laste sotsiaalsete oskuste hindamiseks „Reis mööda põnevaid teid“

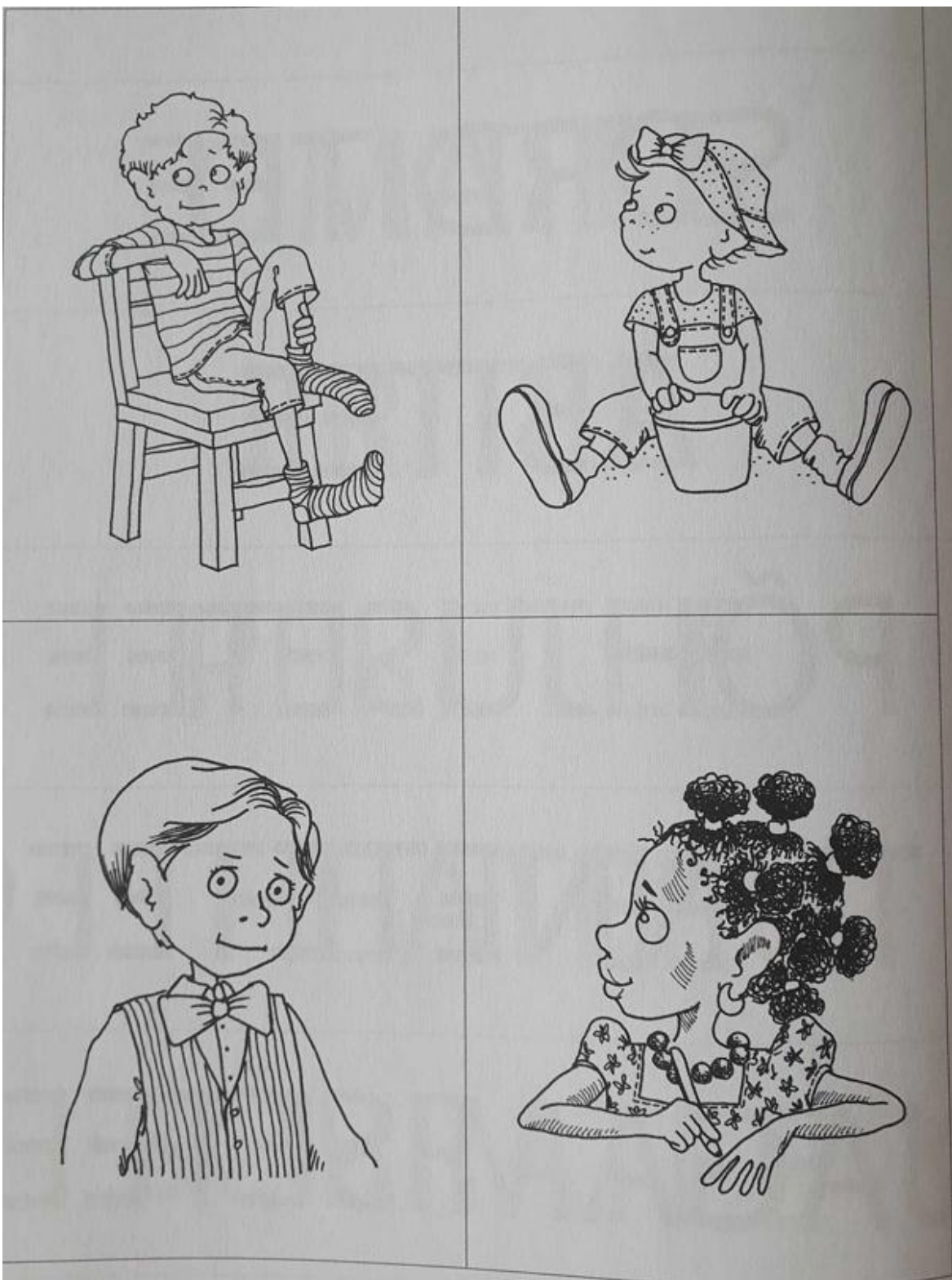
VAATLUSLEHT

Lapse nimi _____ Lapse vanus _____

Mängu läbiviimise kuupäev _____

Oskus	+, -, v	Kirjeldus
Laps saab aru mõistetest „oma“, „võõras“ ja „ühine“ (1. peatus).		
Laps mõistab, et inimesed on erinevad (2. peatus).		
Laps täidab mängudes erinevaid rolle ning rakendab loovalt oma teadmisi ja oskusi (3. peatus).		
Laps teeb vahet heal ja halval käitumisel (4. peatus).		
Laps tahab ja julgeb suhelda (5. peatus).		
Laps sorteerib esemeid erinevate tunnuste alusel (6. peatus).		
Laps märkab abivajajat ja teab, kuidas aidata (7. peatus).		
Laps mõistab põhjuse ja tagajärje vahelisi seoseid (8. peatus).		
Laps kirjeldab emotsioone ja reageerib erinevatele emotsioonidele (9. peatus).		
Laps oskab jagada, teha koostööd ning leida kompromisse (10. peatus ja kogu mäng).		
Laps tegutseb täiskasvanu juhiste järgi (kogu mäng).		
Laps järgib mängureegleid (kogu mäng).		
Laps leiab mängu käigus tekkinud probleemidele lahendused ja jõuab kaaslastega kokkuleppele (kogu mäng).		

Lisa 5. ERITEE. Erinevad inimesed võrdlemiseks iseendaga

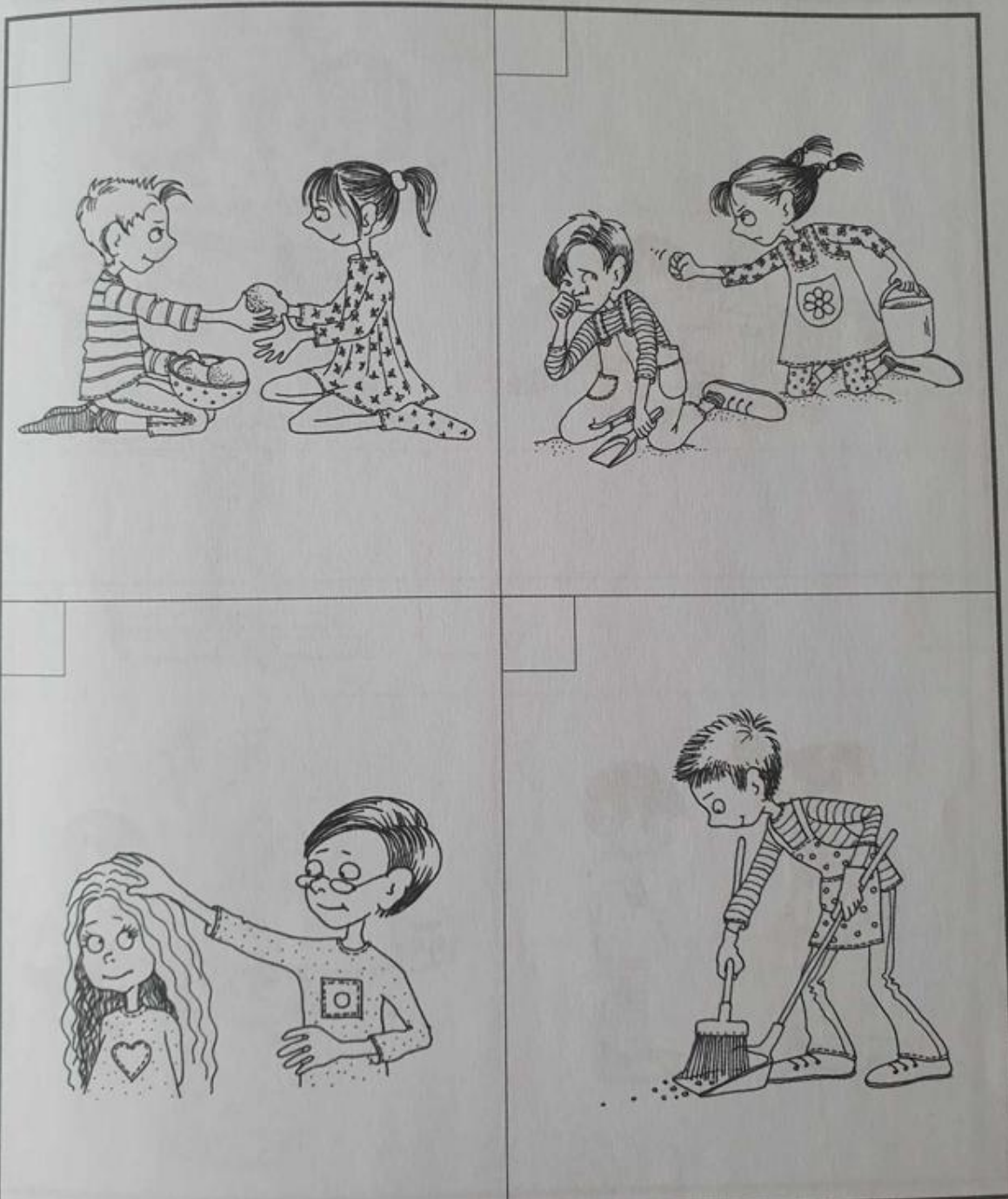

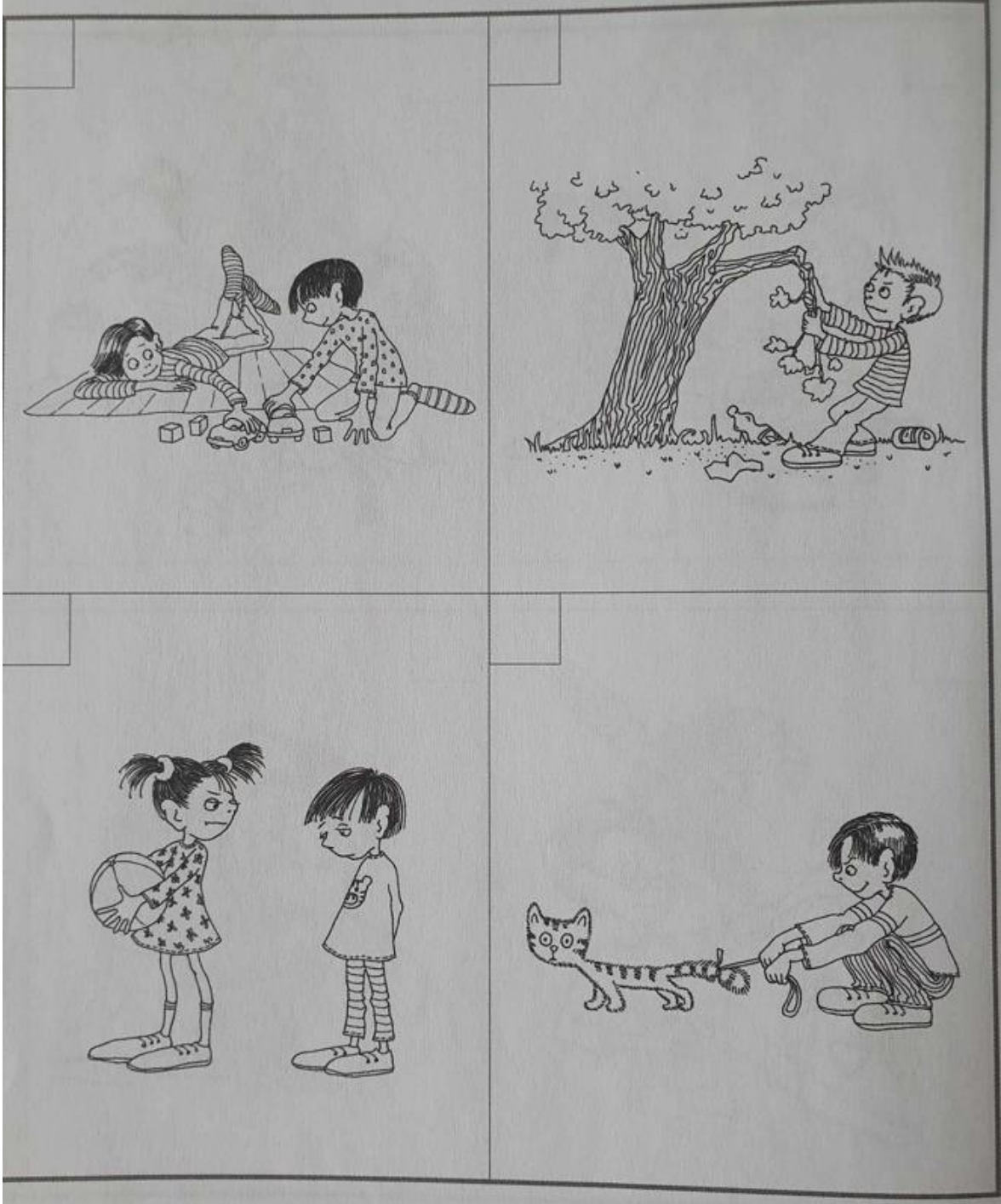

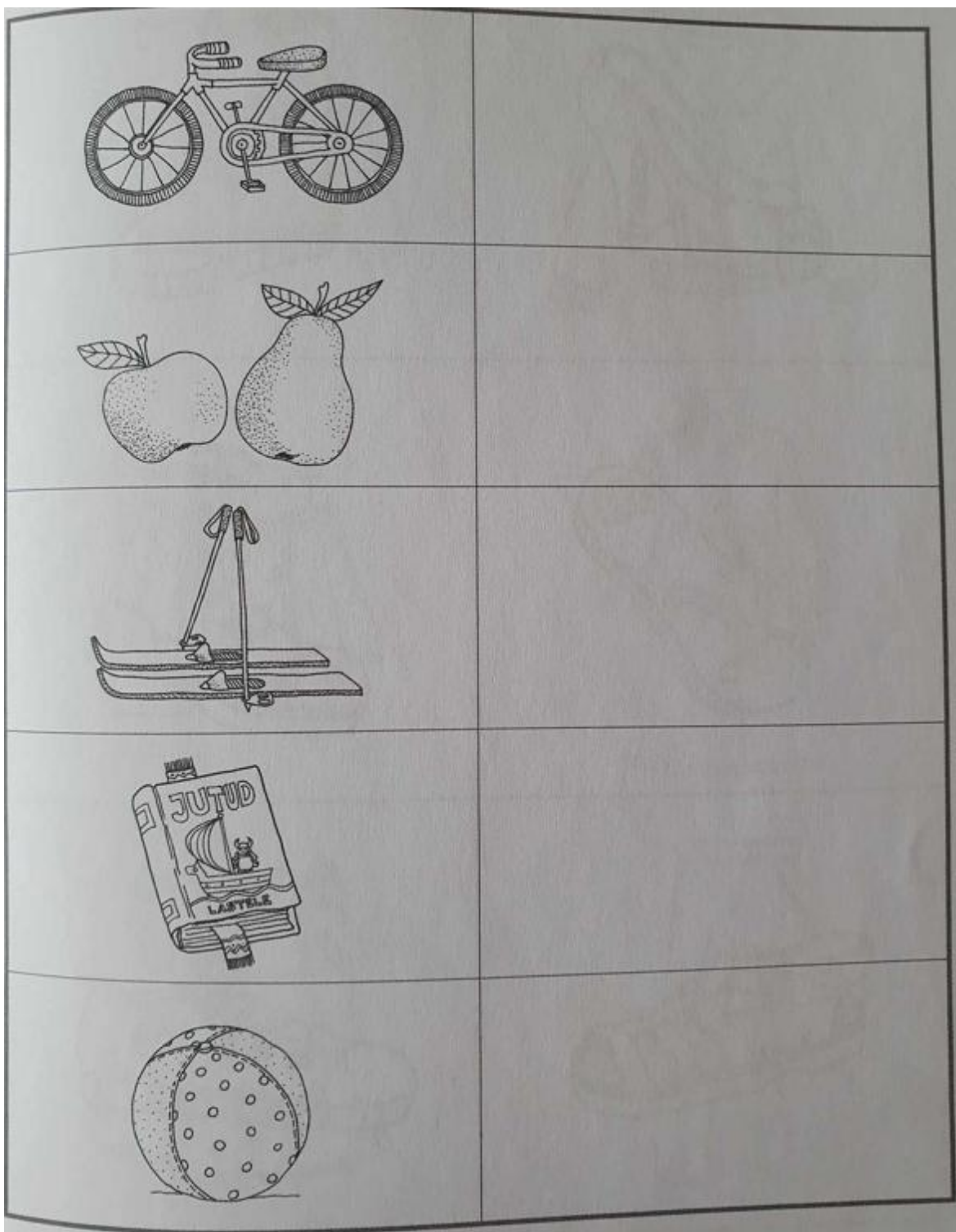
Lisa 6. HEATEE. Tööleht hindamaks lapse oskust eristada head ja halba ning oskus kuulata õpetaja antud juhtnööre

Kirjuta pildi juures olevasse kasti x, kui on käitunud halvasti.
Kirjuta pildi juures olevasse kasti o, kui on käitunud hästi.

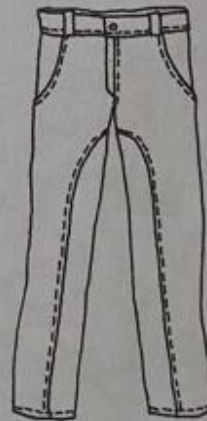
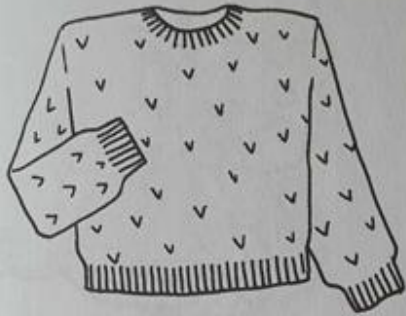

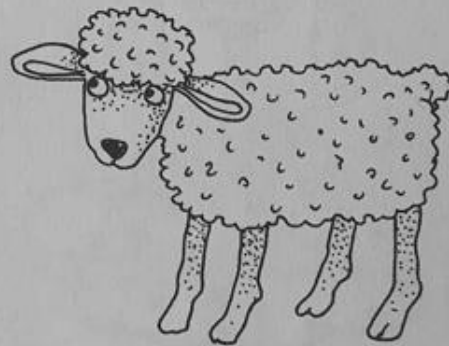
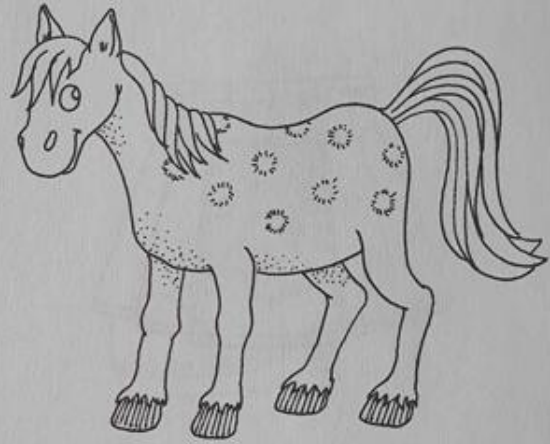
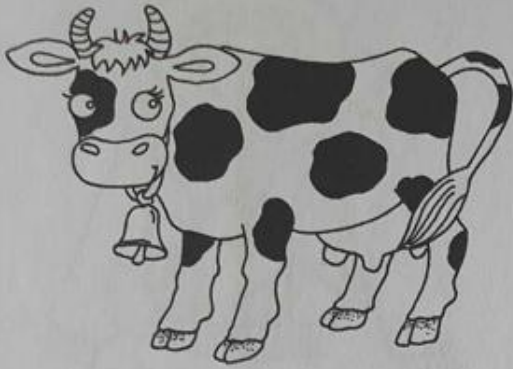
Lisa 7. SÕBRATEE. Tööleht, mis annab võimaluse hinnata lapse oskust teha koostööd, otsida kontakti kaaslastega ning olla aktiivne suhtleja

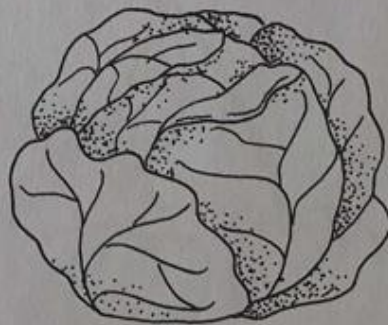
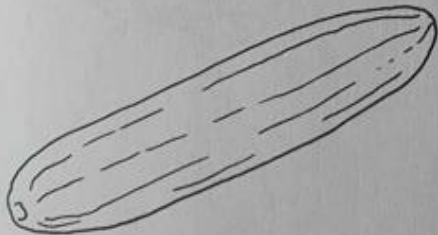
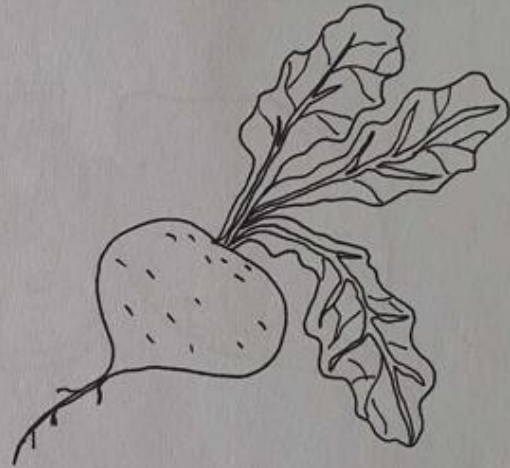
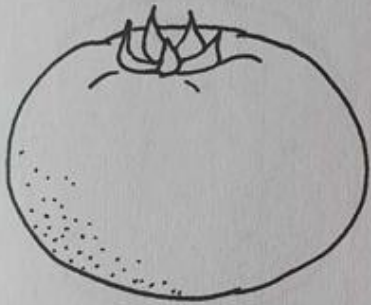
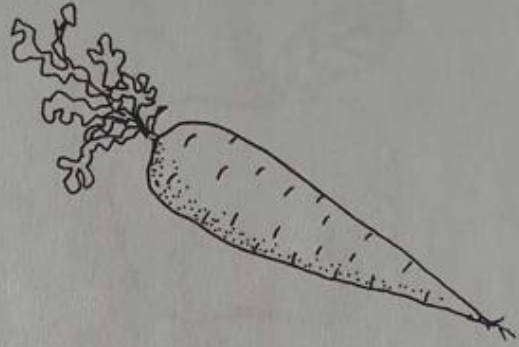
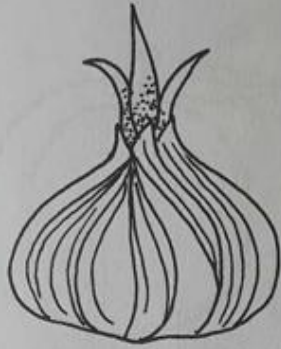

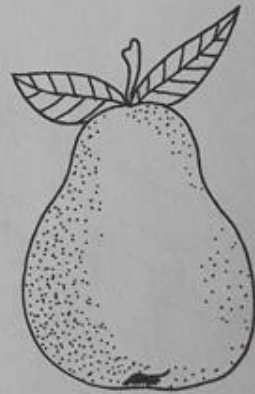
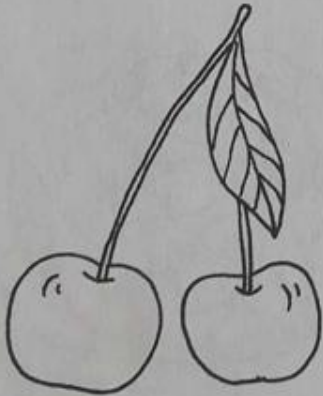
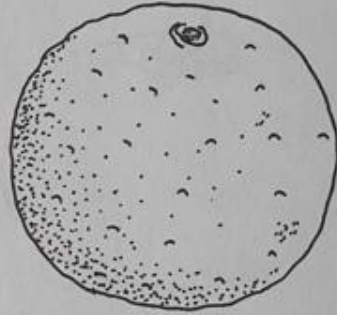
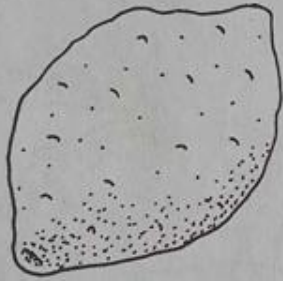
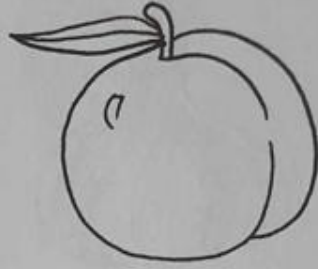
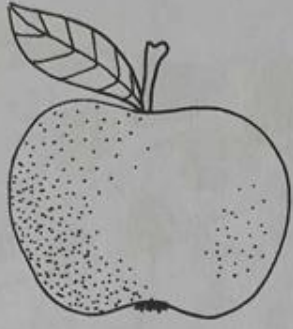
Lisa 8. SORDITEE. Pildid sorteerimiseks

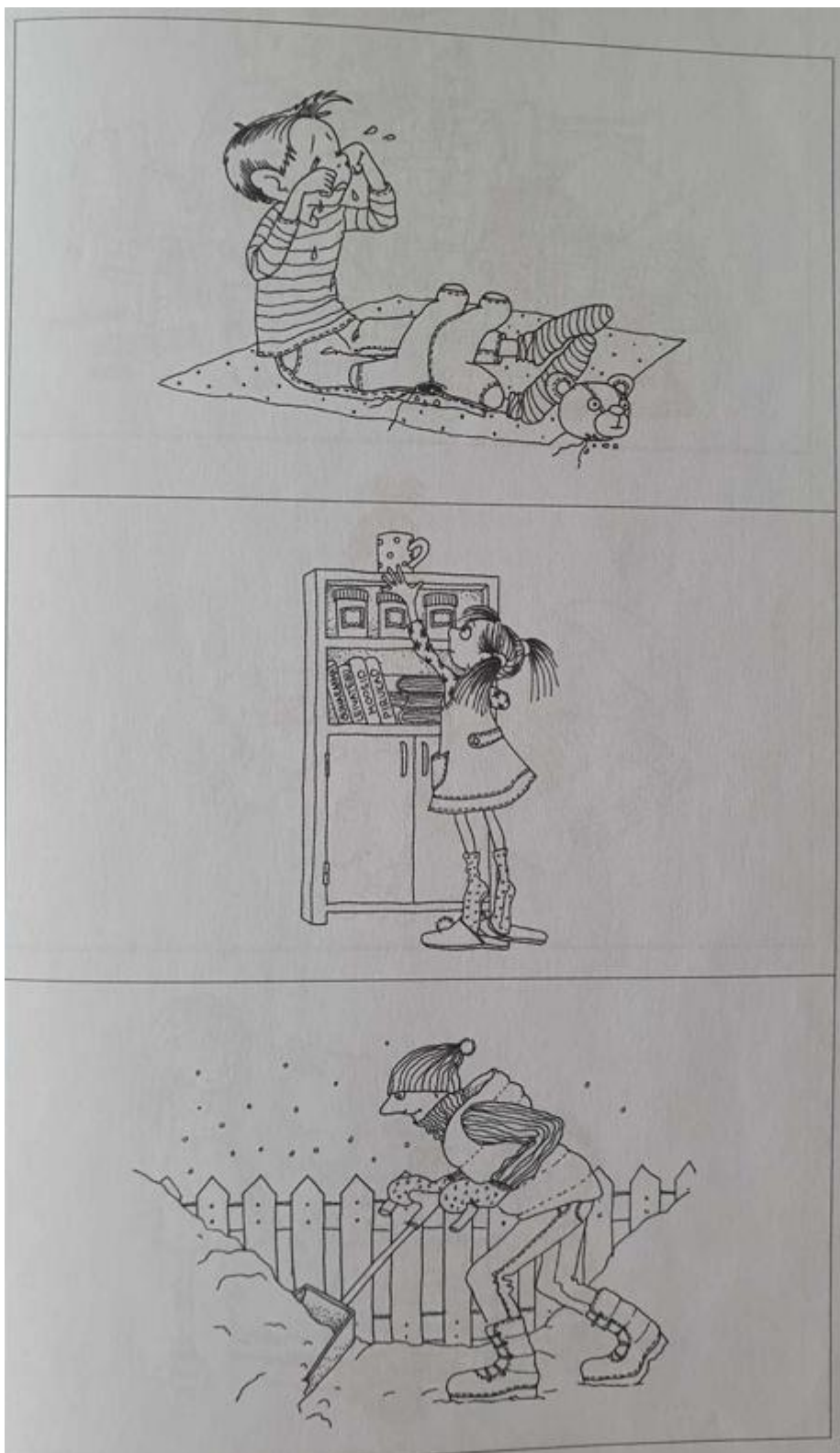

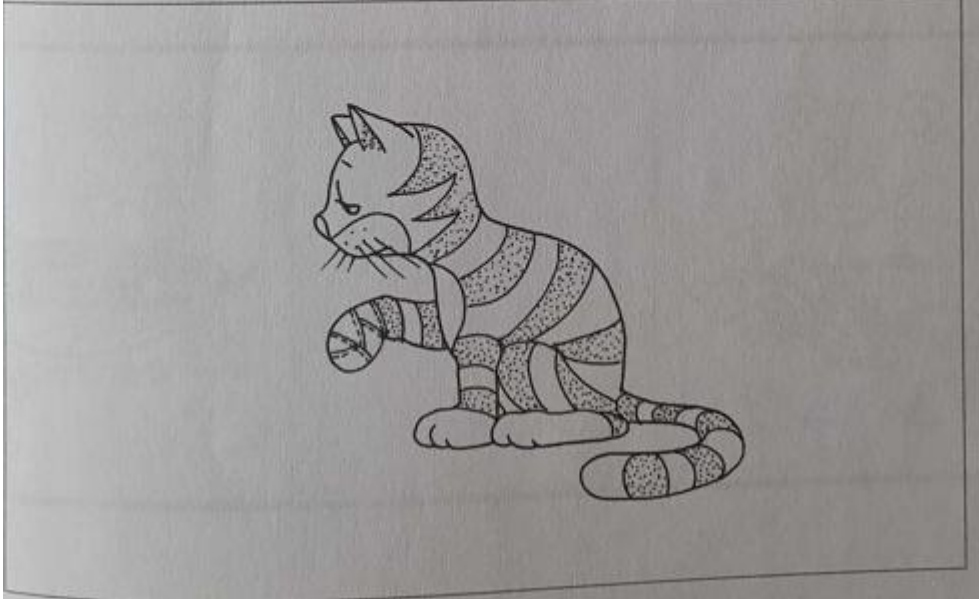

Lisa 9. ABITEE. Pildid abivajajatest

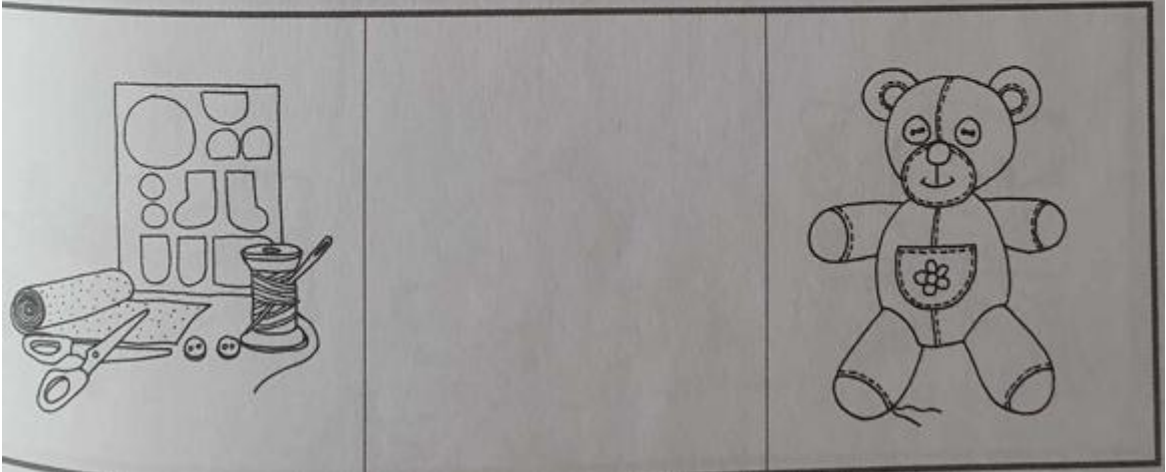
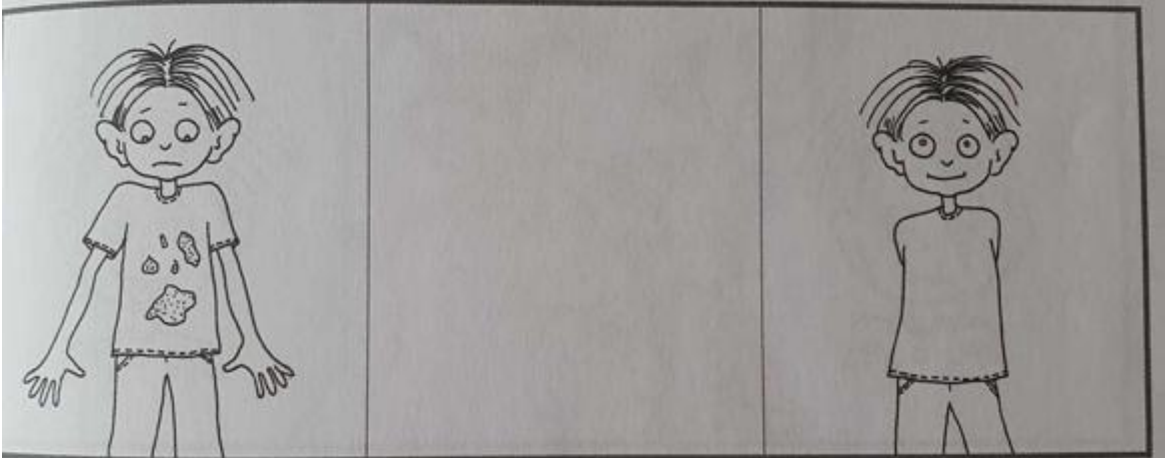
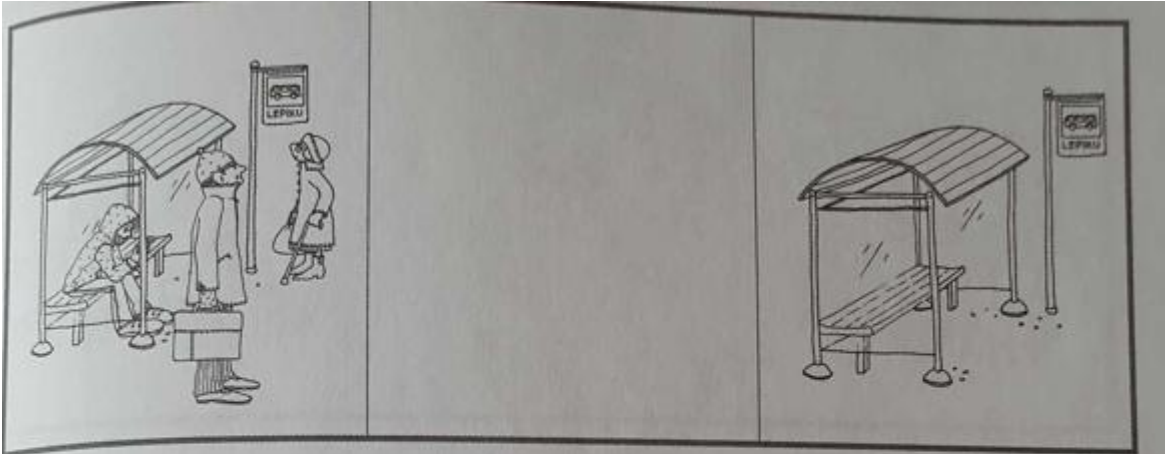

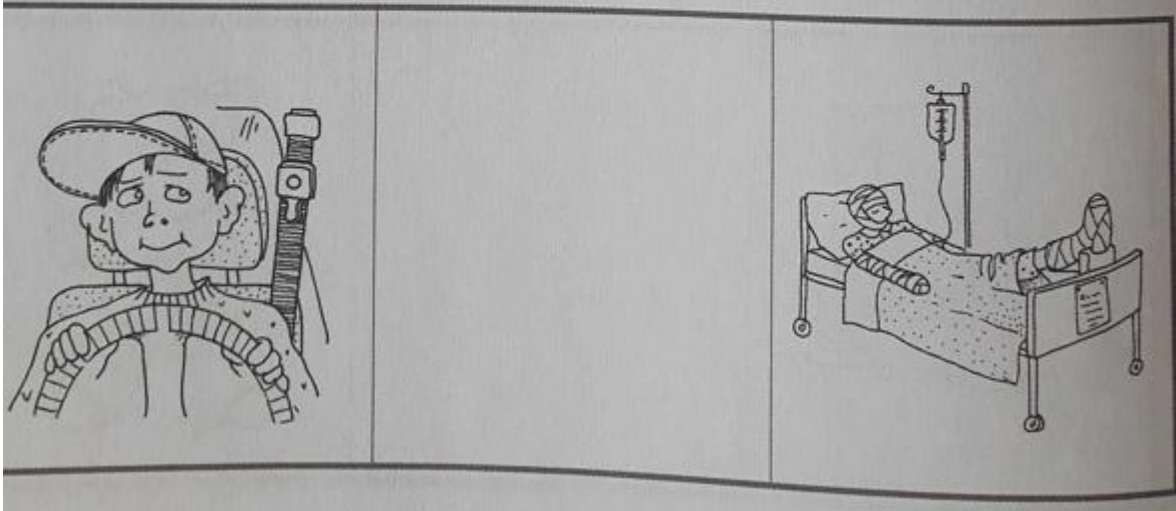
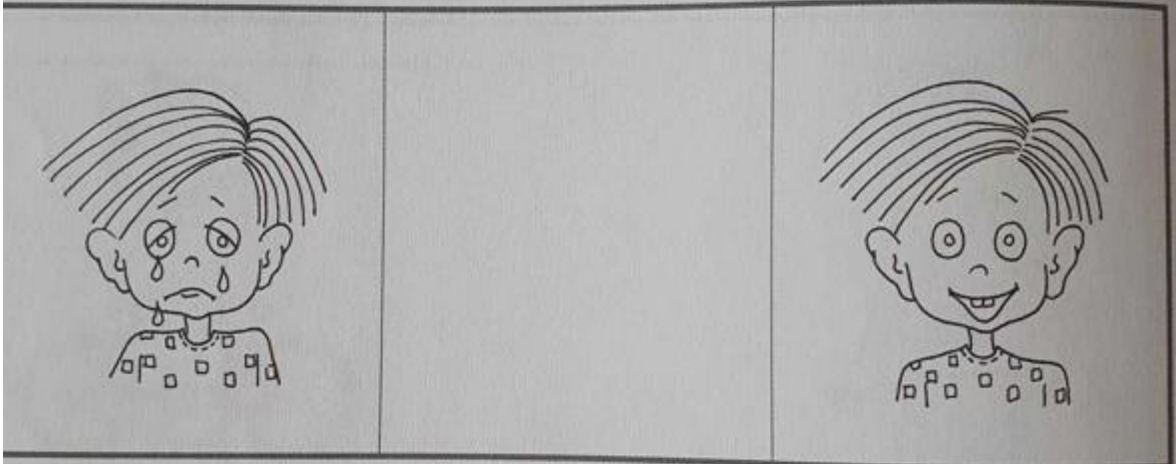
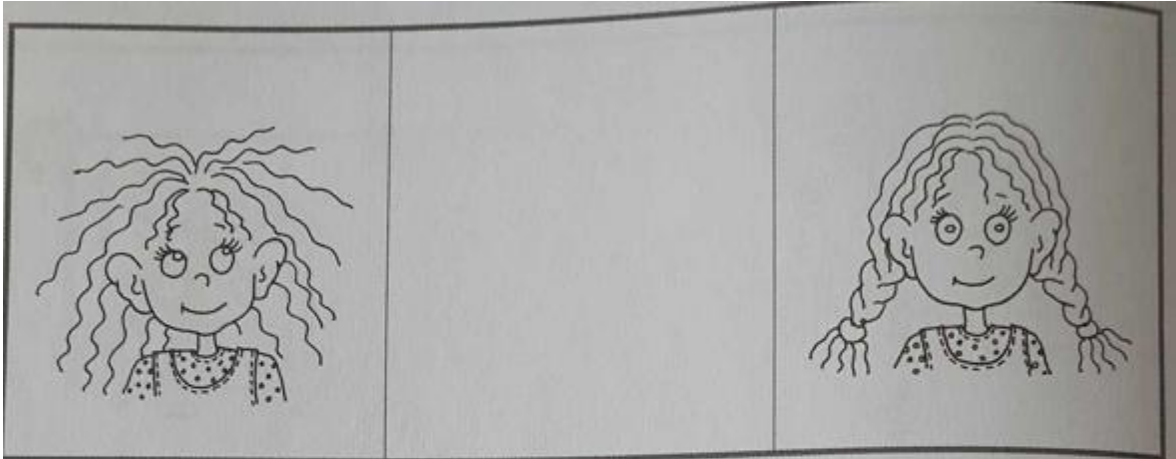

Lisa 10. PÕHJUSETEE. Põhjuse ja tagajärje vahelise seose leidmise pildid

Lisa 11. TUNNETETEE. Pildid erinevate emotsioonidega

